

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย หมู่ที่ 2 ตำบลหมื่นไวย
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นายสมชาย จันทรหมื่นไวย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

สมชาย จันทร์หมื่นไวย : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย หมู่ที่ 2 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ พีระพงษ์ อุฑารสกุล, 157 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวยว่าบรรลุวัตถุประสงค์ 5 ข้อ ตามที่ได้กำหนดไว้หรือไม่และเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การประเมินโครงการในครั้งนี้ได้ใช้วิธีการตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิพพีโมเดล (CIPP Model) มีการประเมินในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิตและได้ใช้รูปแบบซิพพีในการสร้างหรือกำหนดตัวชี้วัดและตัวแปรที่ต้องการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การสังเกต การจัดเวทีประชาคมและข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ การเลือกกลุ่มตัวอย่าง จะเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ต้องการศึกษา และการวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ตามตัวแปรหรือประเด็นที่ศึกษา

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านของบ้านหมื่นไวย พบว่า มีสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ทั้งหมด 72 ราย รวมเป็นเงินที่ปล่อยให้กู้ทั้งหมด 980,000 บาท ผู้กู้ได้นำเงินที่กู้มาได้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่เสนอขอกู้ประมาณ 70 % กลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จในการกู้ยืมเงินมาทำกิจการ โดยภาพรวมแล้วจะอยู่ที่กลุ่มอาชีพค้าขายและกลุ่มอาชีพด้านบริการเนื่องจากพบว่า ผู้กุ่มีการขยายกิจการและผู้กุ่มีศักยภาพ มีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืนและการประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน สามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศได้จริง แต่กองทุนหมู่บ้านของบ้านหมื่นไวยจะยั่งยืนต่อไปหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการมีจิตสำนึกร่วมกันของสมาชิกทุกคน

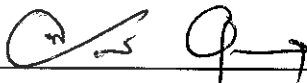
สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
 ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

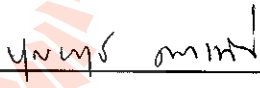
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

 (อาจารย์พีระพงษ์ อุฑารสกุล)

กรรมการสอบ

 (อาจารย์เรืออากาศเอกประโยชน์ คำสวัสดิ์)

 (นางปณัญช คาวเที่ยง)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

 (.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน 7 ค.ศ. 2545 พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์พระพงษ์ อุฑารสกุล , อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์ปยุตยง ขาวเที่ยง, อาจารย์นิคม พรประสิทธิ์, ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้าน

วิชาการ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, ดร. องค์การ อินทร์ทรัพย์, สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
 - คุณคงเดช กล้าผจญ , หัวหน้าสถานีอนามัยโปนสูง ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ข้อมูล
 - กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านหมื่นไวยทุก ๆ ท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
- ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดู อบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สมชาย จันทร์หมื่นไวย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ภูมิหลัง.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	7
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา.....	9
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	10
7. หลักการประเมินโครงการแบบซัพพี้โมเดล.....	11
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13

เรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	14
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	14
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	17
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	18
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	27
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	27
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	44
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ใช้.....	50
4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	52
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	53
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	60
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	60
2. วิธีดำเนินการ.....	60
3. ผลการดำเนินการ.....	61
4. อภิปรายผล.....	63
5. ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	69
ภาคผนวก ก เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกองทุน และแบบเก็บข้อมูล บร.1 - บร.12.....	70
ภาคผนวก ข เสนอรูปภาพแผนที่ของหมู่บ้านหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.....	142
ภาคผนวก ค เสนอรูปภาพเกี่ยวกับงานบุญงานประเพณีต่าง ๆ	144
ภาคผนวก ง เสนอรูปภาพกิจกรรมต่าง ๆ.....	153

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตาม อายุของประชากร.....	37
2. ตารางแสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ จำแนกตามแหล่งน้ำ.....	38
3. ตารางแสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านในแต่ละครอบครัว.....	39
4. ตารางแสดงการทำบุญหรืองานประเพณีในรอบหนึ่งปี ของหมู่บ้านหมื่นไวย.....	41

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

ความยากจนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนหลักทฤษฎี การสร้างความทันสมัย (Modernization) การพัฒนาอุตสาหกรรมและโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการพึ่งเทคโนโลยี การพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ได้สร้างวิกฤตให้แก่หมู่บ้านในชนบทและประเทศในลักษณะของการล้มละลายทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของการพัฒนา ระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างเกษตรกรกับอุตสาหกรรม ระหว่างคนรวยกับคนจน ความล้มเหลวของการพัฒนาได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่ชาวชนบท ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ แต่ทั้งนี้ก็ได้จุดประกายให้ชาวบ้านในหมู่บ้านหลายแห่งที่เคยวิ่งตามทิศทางเศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อขาย ให้เริ่มหันมามองสภาพความเป็นจริง รู้จักประมาณตนเอง และหวนนึกถึงความเป็นอยู่ของคนรุ่นหลังแล้วเริ่มต้นสร้างฐานการผลิตของตนเองภายในหมู่บ้าน โดยการดำรงชีพอยู่อย่างประคองตัวเพื่อลุกขึ้นยืนหยัดด้วยลำแข้งของตัวเอง

ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยเกิดภาวะผันผวนอย่างรุนแรง ทำให้การลงทุนหยุดชะงัก เกิดภาวะการว่างงานขึ้นทั่วประเทศ ประกอบกับความยากจนของคนชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน มีการถือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน อีกทั้งเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สู้การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1.) เพื่อต้องการทราบว่ากองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน ได้มากน้อยเพียงใด
- 2.) เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้าน สามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ
- 3.) เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุน
- 4.) เพื่อให้ทราบตัวชี้วัดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
- 5.) เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติของสมาชิกในหมู่บ้านที่มีต่อกองทุน 1 ล้านบาท

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ ชิพฟ์โมเดล ” (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's) กล่าวว่า “ การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ ”

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

4. วิธีดำเนินการ

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาบริบทชุมชนของพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้แบบ บร. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจะได้อาจมาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การใช้แบบสอบถาม เป็นต้น

- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น กชช. 2 ค , จปฐ เป็นต้น และข้อมูลที่เกิดรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ จำแนกออกได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เกิดรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ข้อมูลประเภทนี้ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ศึกษาการดำเนินงานของกองทุนตั้งแต่การจัดตั้งกองทุนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนการจัดทำระเบียบกองทุนตลอดจนบทบาทและหน้าที่ในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุน

ขั้นที่ 3 ใช้รูปแบบการประเมิน ชิพพ์โมเดล ในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้ เพื่อให้การติดตามตรวจสอบการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบโดยใช้หลักการทางวิทยา

ศาสตร์ ซึ่งจะวิเคราะห์ถึงปัจจัยทุกชนิดที่ใช้ในการดำเนินงานหรือบางครั้งที่เราเรียกกันว่า “ปัจจัยเบื้องต้น” “กระบวนการ” ตลอดจน “ผลผลิต” ดังนั้นการติดตามกำกับควรนำไปใช้ในทุกระยะ เพื่อไม่ให้งานในส่วนใดมีปัญหาหรือไม่มีคุณภาพ

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่ใช้ในการประกอบการเขียนสารนิพนธ์ต่อไป

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 1.) ได้ทราบถึงความจำเป็นและประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.) ได้ทราบว่ากองทุน 1 ล้านบาท สามารถช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งเป็นฐานรากของประเทศได้
- 3.) ได้ทราบและเข้าใจถึงปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุน
- 4.) ได้ค้นคว้า ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การพัฒนาต่อไป
- 5.) ได้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุน 1 ล้านบาท

บทที่ 2
เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก พร้อมอาชีพเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริการจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- 2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน เพื่อให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 3) ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก
- 4) ความพร้อมของการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่นๆที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างรายได้ หรือการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง

3) ส่งเสริมกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเริ่มสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้จัดทำ จะใช้แนวทาง นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้านให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน ครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการชี้แจงทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อมและดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุน โดยให้แต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการทั้งชายและหญิง ในสัดส่วนเท่าเทียมกัน ทั้งนี้หมายถึง มีจำนวนเท่ากันหรือใกล้เคียงกันขึ้นอยู่กับเวทีชาวบ้านที่เกี่ยวกับจำนวนและวิธีการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้

1) องค์ประกอบของเวทีชาวบ้าน คือจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2) ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง

3) เลือกคณะกรรมการกองทุน ในช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

4) เลือกคนดีมีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 11) ดำเนินการอื่นใด ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นตามข้อ 17 ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี
- 2) เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
- 3) เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจ

กรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน และยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย

- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
- 9) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
- 10) ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุนด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว สามารถขอรับการจัดสรรเงินจาก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่ง ขอรับแบบ กทบ. 2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
- 2) ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียน กับธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องคือระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน

4.2 การประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 4) ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- 5) การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- 6) การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน
- 7) การเปิดบัญชีเงินฝากกองทุน

4.3 รับเงินจัดสรร

เมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อนุมัติเงินจัดสรร ตามผลการ

ประเมินความพร้อมแล้ว จะแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองทราบ เมื่อกองทุนได้รับแล้ว ให้ติดต่อธนาคารเพื่อทำหลักฐานการรับเงินจัดสรร โดยมีเอกสารดังต่อไปนี้

- 1) สมุดบัญชีเงินฝากของกองทุน
- 2) มติที่ประชุม ซึ่งเห็นชอบและมอบหมายให้คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญากับธนาคารไปแสดงต่อธนาคารและมติดังกล่าวต้องให้ประธานกรรมการของกองทุนลงนามกำกับและรับรองสำเนาครบทุกหน้า
- 3) บัตรประจำตัวประชาชนของคณะกรรมการกองทุน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย

ระเบียบข้อบังคับ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย มีดังต่อไปนี้

5.1 ที่ตั้งกองทุน

กองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลของบ้านหมื่นไวย ตั้งอยู่ที่ 108 หมู่ที่ 2 ถนนสิริราชธานี ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

5.2 วัตถุประสงค์

- 1) เป็นแหล่งหมุนเวียนเงินทุนให้กับสมาชิก
- 2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีถือหุ้นหรือการฝากออม (เพื่อตัวสมาชิก)
- 3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน
- 5) เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน

5.3 แหล่งที่มาของกองทุน

ก่อนที่กองทุนหมู่บ้านละ 1 ตำบลจะลงมาหมู่บ้านหมื่นไวย ได้มีการตั้งกลุ่มอาชีพอยู่แล้ว 4 กลุ่ม คือ กลุ่มพัฒนาชาวนาและชาวสวน กลุ่มส่งเสริมอาชีพเลี้ยงสัตว์ กลุ่มส่งเสริมอาชีพเพาะเห็ดและกลุ่มส่งเสริมอาชีพค้าขาย แต่เงินทุนในการประกอบอาชีพของกลุ่มแต่ละกลุ่มมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับความต้องการของสมาชิก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหาเงินมาทำให้สมาชิกกลุ่มกู้ยืมเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้และลดรายจ่าย ซึ่งก็ตรงกับวัตถุประสงค์ของรัฐบาลในการจัดสรรเงินกองทุน 1 ตำบลสำหรับหมู่บ้านที่มีความพร้อม ทั้งนี้ผู้นำหมู่บ้านและสมาชิกในหมู่บ้านได้ตระหนักเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการจัดตั้งกองทุน จึงได้ร่วมมือร่วมใจกันจัดตั้งกองทุน 1 ตำบล ได้เป็นผลสำเร็จเพื่อนำไปพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

5.4 คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในบ้านหมื่นไวย หมู่ที่ 2 อย่างน้อย 6 เดือน
- 2) เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- 3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มกองทุน
- 4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 5) เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบมีการร่วมฝากออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเดือนละ 20 บาท

5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

1) ผู้มีคุณสมบัติในการเป็นสมาชิก สามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้ ทุกวันที่ 3 ของเดือน

2) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรมและสมาชิกต้องจ่ายค่าธรรมเนียมแรกเข้าจำนวน 10 บาท

5.6 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) ผิดระเบียบข้อบังคับ โดยที่ประชุมใหญ่ มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองใน สามของผู้เข้าร่วมประชุม
- 4) จงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนหรือไม่ให้ความร่วมมือกับกองทุน
- 5) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- 6) นำเงินของกองทุนที่นำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
- 7) ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิก อาจยื่นคำขอเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้จะต้อง เป็นผู้ขาดจากการเป็นสมาชิก ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยคณะกรรมการพิจารณาเห็นชอบ

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการ กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการ กู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยยื่นต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้
- 2) คณะกรรมการกองทุน มีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน สองหมื่นบาท
- 3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอให้บันทึกความเห็นใน แบบคำขอกู้ยืมเงิน และรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว
- 4) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด
- 5) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตาม ความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
- 6) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณา ตามความ เหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย ภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา
- 7) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน ตาม เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ยืมเงินให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับ ตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อ บังคับที่กองทุนกำหนด

8) ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

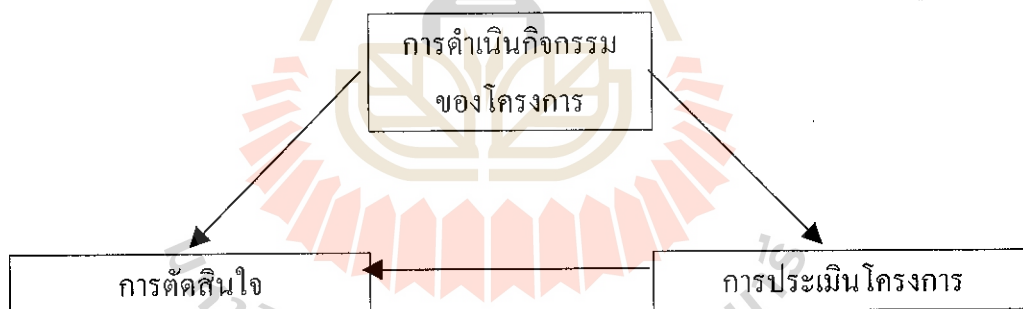
กรณีกองทุนของหมู่บ้านหมื่นไวย มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินกู้ มีดังนี้

- 1) สมาชิกที่จะขอกู้เงิน จะต้องจัดทำโครงการจะเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มก็ได้ เพื่อยื่นขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
- 2) เอกสารโครงการ ระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน
- 3) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านของผู้กู้ 1 ชุด
- 4) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ยินยอมให้กู้ 1 ชุด
- 5) ต้องมีผู้ค้ำประกันเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ และมีทรัพย์สินพอที่จะนำมา ชดใช้คืนได้อย่างน้อย 2 คน และคู่สมรสของสมาชิก หรือบุคคลในครอบครัวที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

" รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล " (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา , 2545 : 89 - 90) ดังนี้ สตีฟเฟิลบีม กล่าวว่า " การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ " โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 2.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตีฟเฟิลบีม

สตีฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินแบบชีพพี (CIPP Model) ที่มาจากภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการ

ดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบเลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

2. รูปแบบการประเมินแบบชิพโมเดล

"รูปแบบการประเมินแบบ ชิพโมเดล" (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ), 2545 : 221 - 230) ดังนี้ สตีฟเฟิลบีมได้ให้ความหมายของการประเมินว่า " เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ "

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็น การประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะ การประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันที่ และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชิพ จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสมช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวางซึ่งแบบจำลองชิพจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ชิพพ์โมเดล ดังกล่าวแล้ว

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีศักยภาพในการดำเนินงาน สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน การสร้างรายได้ แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง อีกทั้งบัณฑิตได้มีประสบการณ์ระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับ การบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือและผู้จบหลักสูตรจะได้รับ " ประกาศนียบัตรบัณฑิต " ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวอีกทางหนึ่ง แต่ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หรือการเรียนรู้ของบัณฑิตมีเวลาจำกัดสั้นเกินไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ต่อเนื่อง หรือไม่ครบเท่าที่ควร ดังนั้นควรเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงานและการศึกษาให้แก่บัณฑิต ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต่อเนื่องและครบถ้วนเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย ผู้ประเมินได้ใช้วิธีการตามกรอบความคิด ทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ซึ่งจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านหมื่นไวย ซึ่งคำว่า "บริบท" หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเป็นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน และความ ต้องการของสมาชิกในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 2 วิธี ดังนี้

1.1.1 Contingency Mode เป็นการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาหมู่บ้าน โดยการสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้าง ๆ เช่น การประเมินค่านิยมของหมู่บ้าน การประเมินความต้องการของหมู่บ้าน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ การสำรวจปัญหาเหล่านี้ ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตของหมู่บ้าน ซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนต่อไป

1.1.2 Congruence เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เช่น วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ก็เพื่อเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ เป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สมาชิกในหมู่บ้าน แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วน้อยมากที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งการประเมินแบบนี้ ทำให้ทราบวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

1.2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

1.2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไป

ได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา และงบประมาณ

รูปแบบของคำถามที่ใช้มีตั้งแต่ระดับกว้าง ๆ และคำถามเฉพาะ เช่น วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท จะกำหนดวิธีดำเนินการได้หรือไม่ และจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ วิธีการที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทหรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร เป็นต้น คำถามต่าง ๆ เหล่านี้จะแสดงถึงความสำคัญของการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นเพื่อที่จะได้เป็นตัวกำหนดยุทธวิธีเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบคือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed back) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการคือ

1.3.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

1.3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

1.3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

คุณค่าของการประเมินกระบวนการไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่น ๆ เท่านั้น แต่อยู่ที่

1) การประเมินกระบวนการขึ้นอยู่กับผลประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อมและการประเมินปัจจัย คือถ้าสามารถประเมินสถานะแวดล้อมและปัจจัยได้ดีมาก ผู้จัดการโครงการก็จะมี ความมั่นใจมากขึ้นในการเลือกการดำเนินการ และถ้าปรากฏความขัดแย้งน้อยก็ต้องการประเมินกระบวนการมากขึ้น นั่นคือ ถ้าการกำหนดวัตถุประสงค์และการวางโครงการคลุมเครือ โครงการนั้นอาจจะเป็นหัวข้อของปัญหาและบางครั้งก็เป็นเหตุแห่งความล้มเหลว ซึ่งการประเมินสถานะแวดล้อมและปัจจัยจะช่วยชี้ให้เห็นและแก้ปัญหาแล้วตั้งแต่ต้น พอถึงการทำตามกระบวนการจำเป็นที่จะต้อง มีข้อมูลย้อนกลับ โดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไร โครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นในกรณีเช่นนี้ การประเมินกระบวนการจึงจำเป็นที่สุดที่สามารถกระทำหน้าที่นี้

2) การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลผลิตในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มนี้จะกลับกัน ถ้าโครงร่างของการพัฒนาแผนงาน อาศัยการสำรวจน้อยลง แต่มีโครงร่างที่แน่นอนมากขึ้น การประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะขึ้นต่อกันและกัน คือการประเมินกระบวนการจะเข้าไปมีส่วนในการแปลความสิ่งที่เกิดขึ้น และถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ จะไม่สามารถตกลงใจได้ โดยไม่ทราบว่ากระบวนการนั้น ให้ผลอย่างไรบ้าง การตัดสินใจออกแบบโครงร่างใหม่ หรือระเบียบปฏิบัติในกระบวนการใหม่ จึงต้องอาศัยสารสนเทศจากการประเมินผลผลิตเข้ามาร่วมด้วย

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้น

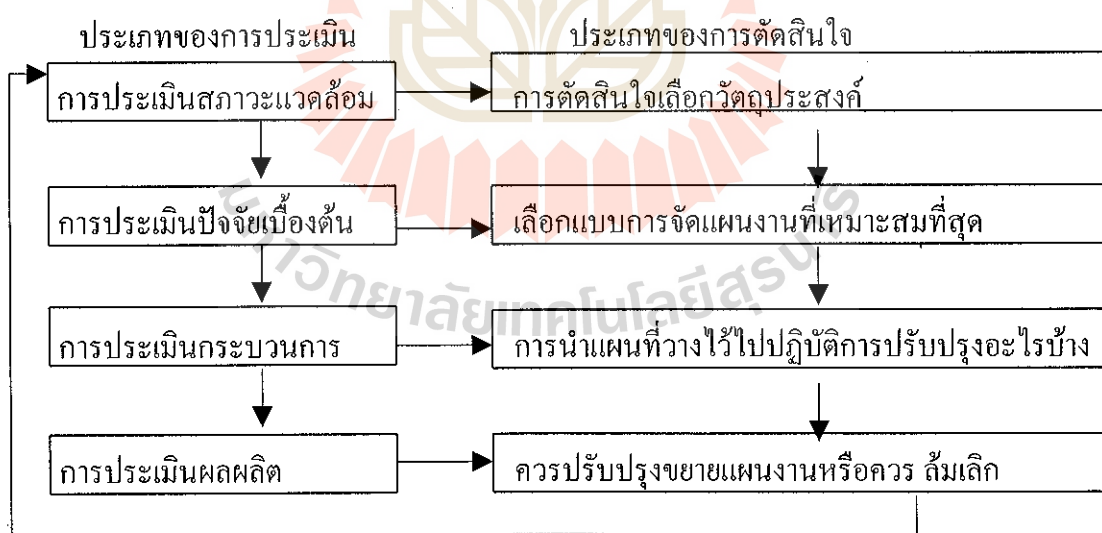
ในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแลและหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลแต่ละราย การประเมินผลผลิตมีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่ยังมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้นำเข้าไว้ด้วยกัน คือการดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิตสามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการและการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสถานะแวดล้อม กำหนดสิ่งจำเป็นสำหรับการประเมินกระบวนการ

การตัดสินใจโดยใช้การประเมินปัจจัยเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัย คือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

แผนภาพที่ 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพ

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525 : 233)

การนำเอาแบบจำลองชีพไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะคือ

1. จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ

3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ความหมายของประชากร

คำว่า ประชากร (Population) หมายความว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ ตำบล เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่าง ๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ ประชากรของการประเมินจะมีลักษณะเป็นอย่างไรก็อย่างหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้นย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องและผู้ประเมินต้องการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นสำคัญ เนื่องจากประชากรที่ใช้สำหรับการประเมินมีหลายลักษณะเพื่อความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรออกเป็น 2 ประเภทคือ ประชากรแบบจำกัด และประชากรแบบไม่จำกัด

ดังนั้นเพื่อให้สะดวกต่อการประเมินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทของบ้านหมื่นไวยและสามารถแจกแจงจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเท่าใด จึงได้ใช้การประเมิน "ประชากรแบบจำกัด" (Finite Population) เพราะผู้ประเมินได้กำหนดขอบเขตของประชากรให้มีความแคบลงได้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน รวมทั้งระยะเวลาของการประเมินด้วย เช่น แทนที่จะศึกษาทัศนคติและความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ทั่วจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นการกำหนดขอบเขตที่กว้างเกินไป ผู้ประเมินจึงได้กำหนดขอบเขตเฉพาะพื้นที่ที่ผู้ประเมินกำลังศึกษาอยู่ เช่น ศึกษาทัศนคติและความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทของบ้านหมื่นไวย เป็นต้น ทำให้การสำรวจข้อมูลมีทิศทางที่ชัดเจนและส่งผลทำให้ผู้ประเมินดำเนินการสำรวจเฉพาะที่อยู่ในขอบเขตของประชากรได้ถูกกำหนดไว้เท่านั้น

2.2 ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง

คำว่า กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือตัวแทนของประชากรที่ผู้ประเมินนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

- 1) วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร
- 2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

จะเห็นว่า องค์ประกอบหลังมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าการสุ่มตัวอย่างแล้วได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้จะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสรุปผลเป็นอย่างมาก การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้นการสรุปผลก็ใช้การพรรณนาและอธิบาย บนพื้นฐานของข้อค้นพบที่มาจากคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการสรุปผลเชิงอนุมานกลับไปเพื่ออธิบายคุณลักษณะของประชากรก็จะเกิดความคลาดเคลื่อนไปด้วย

ในการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้ประเมินได้ใช้หน่วยในการวิเคราะห์เป็นบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทของบ้านหมื่นไวย และได้แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นดังนี้ เช่น ในหมู่บ้านหมื่นไวยมีสมาชิกผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพทำนา 17 ราย แต่ผู้ประเมินได้ใช้กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ 10 ราย และมีผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพทำสวนผัก 12 ราย แต่ผู้ประเมินได้ใช้กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ 7 ราย และมีผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพค้าขาย 19 ราย แต่ผู้ประเมินได้ใช้กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ 10 ราย อย่างนี้ เป็นต้น

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร หมายถึงข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือเป็นกระบวนการที่นำมาใช้ในการหาคำตอบของปัญหาต้องเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลมีความน่าเชื่อถือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหา อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่ผู้ประเมินกำลังศึกษา (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน, 2545 : 163)

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้นจะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545: 66)

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ใช้แนวคิดเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิปปโมเดล (CIPP Model) ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทของบ้านหมื่นไวย ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การประเมินโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทหรือสถานะแวดล้อมของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1.1 ประวัติและความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 1.2 สภาพปัจจุบัน

- 1.3 ด้านเศรษฐกิจ
 - 1.4 ด้านวัฒนธรรม
 - 1.5 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
 2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
 - 2.6 นักศึกษาบัณฑิตกองทุน
 3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3.3 การรับชำระหนี้
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การช่วยหาตลาด
 4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
 - 4.1.1 จำนวนผู้กู้
 - 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ ตัวแปร
 - 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้
 - 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ ตัวแปร
 - 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 4.3.3 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ
- ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน

1. ตัวชี้วัดบริบทหรือสถานะแวดล้อม ของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 1.1 ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
- 1.2 ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ
- 1.3 หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล
- 1.4 หนี้สินนอกระบบของผู้ดูแล
- 1.5 อาชีพหลักของผู้ดูแล
- 1.6 รายได้ของครอบครัว
- 1.7 ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 เงินที่กู้มาได้
- 2.2 เงินอื่นๆ
- 2.3 สถานที่และวัสดุคิบบ
- 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
- 2.5 กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ ของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบไป ด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การทำกิจการธกวิธี
- 3.2 การหาตลาดที่ดี
- 3.3 การหาวัสดุคิบบที่ดี
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
 - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
 - 4.1.2 ผู้ดูแลได้ผลผลิตเป็นลิ่งของ
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ ตัวแปร
 - 4.2.1 ผู้ดูแลได้ขยายกิจการ
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ ตัวแปร

4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง

4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

4.3.4 นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

4.3.5 ผู้กู้ได้นำภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมกลับมาใช้

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้แต่ละราย คือรายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนเงินกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ คือยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ก็จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เทคนิค วิธีการที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ทุกขั้นตอนมีความสำคัญที่ทำให้ได้ผลการประเมินออกมา ตามที่ต้องการทั้งสิ้น แต่สิ่งหนึ่งที่มีน้ำหนักต่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน สิ่งนั้นคือ ข้อมูล ทั้งนี้เพราะว่าข้อมูล คือ เหตุหรือปัจจัยเริ่มต้นที่จะนำไปสู่ผล คือ ผลการประเมิน ดังนั้น ถ้าข้อมูลดี ผลการประเมินย่อมดีและมีความน่าเชื่อถือไปด้วย ข้อมูลที่ดี ย่อมเกิดจากเครื่องมือวัดและเครื่องมือเก็บข้อมูลที่ดี เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1. แบ่งตามวิธีการสร้าง สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ

1.1 เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือที่ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบ มีการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือนั้นก่อนนำไปใช้จริง

1.2 เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้ผลการศึกษาตามที่ต้องการแล้วก็จะไม่ถูกนำมาใช้อีก ผลที่ได้จากการวัดก็มี

ความเชื่อถือระดับหนึ่ง และถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้ว อาจได้เครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานได้

2. แบ่งตามลักษณะการใช้งาน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 เครื่องมือที่ใช้วัดทางวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือวัดที่มีการกำหนดหน่วย สัด ส่วนการวัดและสิ่งที่ใช้ไว้ได้อย่างแน่นอนชัดเจน มีความแม่นยำและมีความเที่ยงตรงในการวัดสูง ใครใช้จะได้ผลการวัดที่ไม่แตกต่างกัน

2.2 เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่มี เครื่องมือใด ๆ วัดคำนวณออกได้อย่างถูกต้องคงเส้นคงวา ดังนั้น เครื่องมือประเภทนี้ จึงมีความยุ่ง ยาก มีความซับซ้อน ในการนำไปใช้เก็บข้อมูลเป็นอย่างมาก และข้อมูลที่เกิดขึ้นจะมีความ ถูกต้องในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น จึงต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างในการนำเครื่องมือนี้ไปใช้ ได้แก่ ประสบการณ์ของผู้ประเมิน พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ช่วงเวลาที่นำเครื่องมือ ไปใช้ ระยะเวลา เทคนิคการเก็บข้อมูล เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการนำเครื่องมือประเภทนี้ไปใช้

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหาทาง สังคมศาสตร์ อาจแบ่งออกได้ ดังนี้

การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่จะต้องใช้ตัวบุคคลซึ่งในที่นี้ คือ ตัวของผู้ ประเมินเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หู และตา เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ฝ้าสังเกต พฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้ไว้ป้องกันการลืมสิ่งที่ได้ จากการสังเกต และควรมีแบบประกอบในการสังเกต เช่น แบบบันทึกการสังเกต รูปแบบของการ สังเกตอาจแบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ

ก. การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ ละคนโดยตัวผู้สังเกตเอง

ข. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของ กลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้ประเมินฟังในภายหลัง

ข้อจำกัดของการสังเกต คือผู้สังเกตจะไม่สามารถทำการเก็บข้อมูลที่ต้องการได้ ถ้าเหตุ การณ์ที่ผู้สังเกตต้องการไม่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล

การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนา แต่เป็นการ สนทนา อย่างมีจุดหมายตามที่กำหนดไว้ ผู้สัมภาษณ์ที่ดีจะต้องเป็นผู้ฟังมากกว่าที่จะพูดเสียเอง และควรแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ว่าต้องการนำข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์ครั้งนี้ไปใช้ทำอะไร และจะเกิดประโยชน์ในด้านใด เครื่องมือการสัมภาษณ์อาจจะใช้ แบบการจดบันทึก การอัดเทป เป็นต้น

การสัมภาษณ์เป็นการเก็บข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลโดยตรงตามข้อคำถามที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการทราบ ตัวอย่างของคำถามสามารถนำไปใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เช่น คำถามจาก บร. ต่าง ๆ ที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลจากชุมชนหมู่บ้าน โดยคำถามเหล่านั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน หมู่บ้าน หรือแม้กระทั่งข้อมูลระดับบุคคล

แบบสอบถามและแบบสำรวจ เครื่องมือประเภทนี้ประกอบด้วย

ก. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ผู้ที่ในกลุ่มตัวอย่างตอบโดยการทำเครื่องหมายเพื่อแสดงว่า ใช่ - ไม่ใช่ , มี - ไม่มี , เห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

ข. แบบสำรวจ (Inventory) เครื่องมือวิจัยแบบนี้ที่ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายเลือก เช่นเดียวกับแบบ Checklist แตกต่างกันตรงที่แบบสำรวจจะถามเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น โดยในแต่ละเรื่องอาจมีข้อคำถามหลายข้อเพื่อให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการจะถามเรื่องที่ตามอาจเป็นเรื่องของความสนใจ เจตคติ พฤติกรรม หรือคุณธรรมด้านต่าง ๆ

ค. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการเก็บข้อมูล อาจเป็นแบบให้เขียนตอบ กรอกข้อความสั้น ๆ หรือตอบยาว ๆ ก็ได้ หรืออาจเป็นแบบ Checklist ผสมกับแบบ Inventory ร่วมกันก็ได้

ส่วนประกอบของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนั้น จะมีลักษณะการเก็บข้อมูลอยู่ 2 ตอน คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ อาชีพ สถานะภาพสมรส วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และข้คำถามที่เป็นความคิดเห็นที่ต้องการถามเป็นการเก็บข้อมูลที่เป็นเรื่องของความคิดเห็นของผู้ตอบ โดยข้อคำถามอาจเป็นปลายปิดหรือปลายเปิดก็ได้

ง. มาตรฐานจัดอันดับ (Rating Scale) บางครั้งเรียกว่า มาตรฐานจัดอันดับคุณภาพ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินสถานการณ์ หรือคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นเชิงปริมาณได้โดยตรง เช่น การวัดความประพฤติ เป็นต้น โดยอาจแบ่งคุณลักษณะที่ต้องการวัดออกเป็นระดับต่าง ๆ กัน เช่น แบบ (บร. 2) จะมีมาก ปานกลาง น้อย หรือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ หรือ อาจกำหนดเป็นระดับตัวเลขโดยเรียงจากมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด เช่น 5, 4, 3, 2, 1 เป็นต้น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ความหมายของการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากกลุ่มเป้าหมาย หรือเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเพื่อตอบคำถามของในประเด็นที่ต้องการประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้มีทั้งในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลขและเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ

5.2 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล หมายถึง แหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร วัตถุหรือสถานการณ์ ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อให้ตอบประเด็นคำถามโดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจำแนกแหล่งข้อมูล ดังนี้

5.2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เช่น ข้อมูลที่ได้จากแบบ บร. 1 - บร. 12

5.2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น บร. 1 ที่ได้ข้อมูลจากจปฐ. กชช 2 ค. และจากเอกสารกองทุนของหมู่บ้าน เป็นต้น

5.3 ประเภทของข้อมูล

5.3.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น จำนวนผู้จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย 10,000 บาท จำนวน 27 ราย 15,000 บาท จำนวน 26 ราย 20,000 บาท จำนวน 13 ราย เป็นต้น

5.3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ที่เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ อาทิ การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลประเภทนี้ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อกองทุน การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านหลังจากที่กองทุนเข้าสู่หมู่บ้าน เป็นต้น

5.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่แบบ บร. 1- บร. 12 โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

แบบรายงาน บร. 1 เป็นแบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

แบบรายงาน บร. 2 เป็นแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม

แบบรายงาน บร. 3 เป็นแบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธี การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม

แบบรายงาน บร. 4 เป็นแบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธี การสัมภาษณ์ และจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

แบบรายงาน บร. 5 เป็นแบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธี การสัมภาษณ์ การสังเกต การอภิปรายกลุ่ม การจัดเวทีชาวบ้าน

แบบรายงาน บร. 6 เป็นแบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธี การสัมภาษณ์ การสังเกต การอภิปรายกลุ่ม การใช้แบบสอบถาม การจัดเวทีชาวบ้าน

แบบรายงาน บร. 7 เป็นแบบรายงานผลการสัมภาษณ์ เพื่อค้นคว้าวัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูล เช่นเดียวกับ บร. 2

แบบรายงาน บร. 8 เป็นโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธี การสัมภาษณ์

แบบรายงาน บร. 9 แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์ทั่ว ๆ ไป โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธี การสังเกต การสัมภาษณ์

แบบรายงาน บร. 10 แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธี การสังเกต การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน

แบบรายงาน บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกผู้กู้เงินรายกรณี โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต

แบบรายงาน บร. 12 แบบวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธี การสังเกต การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจแปลความและสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูลแล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้คำสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูลเป็นต้น แล้วนำข้อมูลนั้น ๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

การจัดเก็บระบบและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างหรือจากเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ประเมินได้จัดหมวดหมู่และแยกประเภทของข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ ทั้งนี้เพื่อง่ายต่อการแปลความและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป จึงได้จัดระบบและขั้นตอนดังนี้

6.1 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เนื่องจากการรวบรวมจัดเก็บข้อมูล อาจจะมีการผิดพลาดไม่สมบูรณ์ จึงต้องมีการตรวจสอบข้อมูลทั้งข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งข้อมูลที่ได้เก็บมาจากกลุ่มตัวอย่าง อาจมีความผิดพลาดดังนี้ เช่น ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ให้ความร่วมมือใน

การตอบสัมภาษณ์เท่าที่ควร ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่กล้าให้ข้อมูลที่เป็นจริง ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่เข้าใจในคำถาม เป็นต้น ดังนั้นข้อมูลทุกชนิดจำเป็นที่จะต้องได้รับการตรวจสอบ เพื่อนำข้อมูลที่ถูกต้องไปวิเคราะห์

6.2 การแยกประเภทของข้อมูล ข้อมูลที่จัดเก็บมาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลดิบ ที่มีจำนวนมาก และเข้าใจยาก โดยเฉพาะ บร. 1 มีทั้งข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งทุติยภูมิ ดังนั้นเพื่อต่อการเข้าใจจึงได้แยกข้อมูลออกเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการนำไปวิเคราะห์ ส่วนใหญ่ก็เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและเป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งก็ทำให้สะดวกการนำไปใช้ครั้งต่อไป

6.3 การประมวลผลข้อมูล ในการประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินได้สรุปข้อมูลที่ได้มาบันทึกลงในรูปแบบที่ผู้ประเมินได้จัดทำขึ้นเอง เพื่อสะดวกการนำไปใช้ ถ้าเป็นข้อมูลเชิงปริมาณคือเป็นตัวเลขผู้ประเมินจะมีการบันทึกจัดตัวเลขลงตารางตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ แต่ถ้าเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ อาจเปลี่ยนคำตอบที่เป็นข้อความยาว ๆ ในแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาให้เป็นรหัส หรือคำจำกัดความที่ง่าย ๆ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการทำงานและประหยัดเวลาด้วย

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

(ที่มา : การประชุมเชิงปฏิบัติการ ยุทธศาสตร์การแก้ไขความยากจน วันที่ 6 มิถุนายน 2545 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

1) สถานการณ์และข้อมูลเกี่ยวกับความยากจน

สถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยโดยรวม พบว่า ความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2539 สัดส่วนคนจนเหลือเพียงร้อยละ 11.4 (6.8 ล้านคน) แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อทำให้สัดส่วนคนจนกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 (7.9 ล้านคน) อย่างไรก็ตามสัดส่วนคนจนเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา โดยลดลงเหลือร้อยละ 14.2 ในปี 2543 (8.9 ล้านคน) และร้อยละ 12.96 ในปี 2544 (8.16 ล้านคน)

ความยากจนในระดับพื้นที่ พบว่าความยากจนมีการกระจุกตัวค่อนข้างมากในเขตชนบท กล่าวคือ คนจนร้อยละ 91.7 ของคนจนทั้งประเทศ อาศัยในเขตชนบทและคนจนกว่าครึ่งหนึ่งของคนจนทั้งหมดอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและหากพิจารณาสัดส่วนของหมู่บ้านยากจนในปี 2543 พบว่า มีหมู่บ้านยากจนทั่วประเทศจำนวน 15,249 หมู่บ้าน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.5 ของหมู่บ้านทั่วประเทศ โดยจังหวัดที่มีหมู่บ้านยากจนสูงสุด 25 จังหวัดแรก มีสัดส่วนของหมู่บ้านยากจนสูงสุดถึงร้อยละ 80 ของหมู่บ้านยากจนทั้งหมด โดยเป็นหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 18 จังหวัด ส่วนอีก 7 จังหวัดอยู่ในภาคเหนือ

2) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความยากจนและสาเหตุของความยากจน

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความยากจนหรือปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นคนจนได้แก่ อาชีพของผู้นำครัวเรือน การศึกษาของสมาชิกในครอบครัว การขาดแคลนที่ดินทำกิน การเข้าถึงบริการพื้นฐานต่าง ๆ

3) การวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจน

ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนมีทั้งบทบาทของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์การพัฒนเอกชนและชุมชน โดยภาครัฐมีการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนโดยหน่วยงานภาครัฐและการดำเนินงานของกองทุน

ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือคนจน สำหรับภาคเอกชนและองค์การพัฒนาเอกชนมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสังคมในหลายด้าน อาทิ การส่งเสริมศักยภาพและทักษะในการประกอบอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเสริมสร้างรายได้ และในส่วนของชุมชนได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน เช่น การรวมกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน การรวมตัวกันเป็นชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเอง การรวมตัวกันทำธุรกิจชุมชนที่เชื่อมโยงกับอาชีพหลักของชาวบ้าน เป็นต้น

ประเด็นปัญหาจากการดำเนินงานที่สำคัญได้แก่การขาดกลไกระดับชาติ ที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรง ในการแก้ไขปัญหาความยากจน การขาดเอกภาพในการบริหารจัดการ องค์การส่วนท้องถิ่นและชุมชนยังไม่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ชัดเจน ขาดการประสานโครงการและงบประมาณในระดับพื้นที่ คนยากจนและผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐหรือได้รับบริการไม่เต็มที่ การแก้ไขปัญหาความยากจนมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเฉพาะเรื่องมากกว่าการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างและขาดระบบการติดตามประเมินผล

4) สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน

สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปที่มีผลต่อการปรับกระบวนการทรรศน์ในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่สำคัญ ได้แก่ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายการแก้ไขปัญหาความยากจน รัฐธรรมนูญได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของคนจนและผู้ด้อยโอกาส ไว้ชัดเจน การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนา การปฏิรูประบบราชการและ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และภาคประชาสังคมตื่นตัวมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งในหลายรูปแบบและขยายเครือข่ายได้กว้างขวาง

5) การปรับกระบวนการทรรศน์ใหม่ในการกำหนดยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจน

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้กระบวนการทรรศน์หรือแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจน ต้องปรับเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยปรับเปลี่ยนจากการครอบคลุมการแก้ปัญหาแบบกว้าง ๆ ไม่มีความชัดเจนไปสู่การเน้นกลุ่มเป้าหมายคนจนและพื้นที่เป้าหมายที่ชัดเจน ปรับจากการเน้นบทบาทของภาครัฐไปสู่การเพิ่มบทบาทของชุมชนภายใต้การสนับสนุนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและปรับจากการแก้ปัญหาแบบแยกส่วนไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นองค์รวม

6) ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน

กรอบยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ คือ

(1) การส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความ

ยากจน

- (2) การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน
- (3) การพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมและผู้ด้อยโอกาส
- (4) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- (5) การปรับปรุงระบบบริหารภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

(ที่มา : ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ, 2545:223-225)

นโยบายของรัฐบาล

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 แสดงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประเทศนั้น ๆ มีหลายประเด็นและในหลาย ๆ ประเด็นมีนโยบายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง อย่างเช่น นโยบายการสร้างรายได้ นโยบายด้านพาณิชย์ และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

1) นโยบายการสร้างรายได้ ได้พูดถึง การแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศ ด้วยการสร้างรายได้โดยเน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพของชุมชนในระดับฐานรากของประเทศ ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค การนำผลผลิตที่เหลือออกจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ในครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งส่งเสริมเชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกันกับธุรกิจขนาดใหญ่ สู่ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างเสริมรายได้ให้กับประชาชนอย่างเป็นระบบ

รัฐบาลจะสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดยุคใหม่ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และศักยภาพของทักษะที่โดดเด่น เพื่อสร้างฐานการกระจายโอกาส กระจายความเสี่ยง และฐานการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรมและด้านการบริการ

(1) ด้านการเกษตรประกอบด้วย 3 ส่วน คือการฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร โดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินโดยการพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐานและส่งเสริมการประมงชายฝั่ง

(2) ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีแนวนโยบายหลาย ๆ ด้าน ดังนี้

- ปรับ โครงสร้างการผลิตในการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยคำนึงถึง ทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาไทย ศักยภาพทางการผลิตและการตลาด

- เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน
- พัฒนาบุคลากรและแรงงาน ภาคอุตสาหกรรม ให้สอดคล้องกับทิศ

ทางการพัฒนา

- ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยีระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษารวม ทั้งผลักดันให้เกิดเครือข่ายสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด

- ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงินรวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของกองทุนตลอดจนระบบการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

- สนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ ๆ ในธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม สำหรับเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

(3) ด้านบริการและการท่องเที่ยว รัฐบาลมีแนวนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานในการให้บริการและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว โดย

- พัฒนาภาคบริการจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน จัดหน่วยงานและองค์การเพื่อให้มีการใช้ศักยภาพบริการอย่างเต็มที่ รวมทั้งเร่งรัดพัฒนาผู้ประกอบการด้านบริการให้มีความรู้และทักษะทั้งด้านภาษา มาตรฐานการบริการและการจัดการ

- ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยการเร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประตูหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ ทั้งทางด้านการตลาดการขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมทั้งอุปสรรคในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ได้มีแนวทางบริการท่องเที่ยว โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและธุรกิจชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวและยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการประชุมสัมมนาและการแสดงสินค้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากนี้ ได้มีแนวทางในการเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเชิงอนุรักษ์เชิงสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนรวมทั้งการเพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัยและการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

2) นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเครือข่ายการตลาดเข้าสู่ระดับโลก ด้วยการผลักดันให้มีการแข่งขันเสรีเวทีการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้า รวมทั้งส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ แต่ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยตรง คือการส่งเสริมให้ธุรกิจค้าปลีกขนาด

กลางและขนาดย่อมสามารถดำรงอยู่และปรับตัวรองรับการแข่งขันการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการได้

รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีความเข้มแข็งพร้อม ๆ กับการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประเทศในระยะยาว โดยได้ดำเนินการดังนี้

(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Bank) จึงอนุมัติหลักการให้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแปรสภาพบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เป็นธนาคาร เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับ SME ทั้งในรูปเงินกู้และการค้าประกันสินเชื่อ นอกเหนือจากการจัดตั้งกองทุนร่วมทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับ SME

(2) มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SME

(3) ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SME เฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 6 ล้านบาท จากอัตราภาษีปัจจุบัน 30% เป็นดังนี้

- SME ที่มีกำไรไม่เกิน 1 ล้านบาท เสียภาษี 20 %
- SME ที่มีกำไรไม่เกิน 1-3 ล้านบาท เสียภาษี 25 %
- SME ที่มีกำไรไม่เกิน 3 ล้านบาทขึ้นไป เสียภาษี 30 %

(4) ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน (Venture Capital) เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SME ที่มีศักยภาพในการเติบโต ดังนี้

- ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้สำหรับรายได้ที่เป็นเงินปันผลหรือผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้นที่ธุรกิจร่วมลงทุนได้รับ
- ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินปันผลและผลประโยชน์จากการโอนหุ้นที่ผู้ลงทุนได้รับจากการลงทุนในธุรกิจเงินร่วมลงทุน

จากที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่ารัฐบาล ได้เห็นความสำคัญของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และได้ส่งเสริมธุรกิจประเภทนี้อย่างจริงจัง ดังนั้นจะเห็นว่า มีหน่วยงานต่าง ๆ มากมายทั้งในภาครัฐและเอกชนได้เข้ามามีบทบาทต่อการส่งเสริมธุรกิจดังกล่าว

1.1.3 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

(ที่มา : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 10 มีนาคม 2545 : 18)

ภัยแล้งในที่นี้หลายฝ่ายเป็นห่วงว่าจะเกิดความแห้งแล้งอย่างรุนแรง เกิดความเสียหายในวงกว้าง เนื่องจากมีความเป็นไปได้สูงว่าจะเกิดปรากฏการณ์ "เอลนีโญ" ซึ่งจะทำให้ภูมิภาคนี้รวมถึงประเทศไทยเกิดภาวะแห้งแล้งต่อไปอีก 1-2 ปี นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เปิดเผยภายหลังการประชุมคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหากล้วยแล้ง เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2545 ว่าขณะนี้สถานการณ์ค่อนข้างชัดเจนว่าจะเกิดปรากฏการณ์

เอลนีโญ หากเกิดภัยแล้งคาดว่าจะมีพื้นที่ได้รับความเสียหายใน 44 จังหวัดทั่วประเทศ คิดเป็นพื้นที่ 57.7 ล้านไร่ รวมมูลค่าความเสียหายกว่า 100,000 ล้านบาท แต่หากเกิดเอลนีโญ จะเพิ่มขึ้นเป็น 75.4 ล้านไร่ จึงสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำแนกพื้นที่เป้าหมายระหว่างพื้นที่ในเขตและนอกเขตชลประทานว่าพื้นที่ใดต้องการความช่วยเหลือด่วน โดยเฉพาะบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง - ล่าง ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกและภาคตะวันตกบางส่วน โดยให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เร่งจัดทำรายละเอียดแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแล้งเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการให้ความช่วยเหลือในพื้นที่เป้าหมายก่อนที่จะมอบหมายให้หน่วยงานในระดับจังหวัดรับดำเนินการต่อ

สำหรับภัยแล้งที่คุกคามประเทศไทย ภาคเหนือที่จังหวัดอุตรดิตถ์ นายสมชาย บุญมีลักษณะ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 ตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน กล่าวว่า คลองห้วยพี้ที่ไหลผ่านหมู่บ้านแห่งนี้ขาด ทำให้น้ำดิบที่ใช้ทำน้ำประปามีน้อยต้องปิดระบบประปาหมู่บ้านและเปิดเป็นเวลา ในขณะที่ชาวบ้านหมู่ 7 ตำบลน้ำพี้ กล่าวว่าในหมู่บ้านแทบไม่มีน้ำกินน้ำใช้ ทุกวันก่อนออกไปทำงานต้องขับรถไปขอน้ำจากญาติที่อยู่ต่างหมู่บ้านมาใช้ หากเดือนเมษายนฝนยังไม่ตกลงมาคงต้องซื้อน้ำกิน

ภาคใต้ที่จังหวัดสตูล สถานการณ์ภัยแล้งยังคงสร้างความเดือดร้อนให้ประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเด็กนักเรียนในโรงเรียน ระดับประถมศึกษาขาดแคลนน้ำดื่มแล้วในทุกอำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง สปจ. อบต. รพช. ต้องเร่งส่งน้ำไปช่วยเหลือ ขณะเดียวกันทางจังหวัดได้ขนส่งถังน้ำไปมอบให้แก่โรงเรียนบนเกาะต่าง ๆ แล้วให้ทางโรงเรียนนำเรือไปรับน้ำที่ทำเรือมาเติมใส่ถัง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ จังหวัดชัยโสธร เกิดพายุร้อน ฝนตกหนักในหลายอำเภอตั้งแต่เวลา 21.00 น. วันที่ 7 มีนาคม 2545 ถึงวันที่ 8 มีนาคม 2545 ทำให้หลายครัวเรือนไปได้มาก น้ำฝนยังเพิ่มความชุ่มชื้นให้พืชผักและข้าวนาปรังที่กำลังจะแห้งตายได้ยืดอายุไปอีกระยะหนึ่ง

1.1.4 ปรปรายกาศของควมอ่อนแอในท้องถินชนบทบางคน เรียกว่าควมล่มสลายของท้องถินชนบท

(ที่มา : ชุตวิชาการวิจัยชุมชน.2545 : 127 : 129)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในช่วง 40 ปี ที่ผ่านมา นั้นตั้งอยู่บนหลักทฤษฎีการสร้างควมทันสมัย (Modernization) ที่นำสนอจากประเทศตะวันตก และใช้ตัวแบบการพัฒนาของประเทศตะวันตกเป็นแม่แบบในการดำเนินการเริ่มจากการสร้างภาวะทันสมัยให้แก่ประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมและโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดปัญหาควมเหลื่อมล้ำของการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างการเกษตรกับอุตสาหกรรม ระหว่างคนรวยและคนจน ทำให้คนไทยลี้มคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ทอดทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยสิ้นเชิง

ในส่วนของชนบทไทยซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศนั้น ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ได้สร้างวิกฤตให้แก่หมู่บ้านในชนบทและประเทศลักษณะของการล้มสลายทางเศรษฐกิจ กล่าวคือทำให้สถาบันครอบครัวล้มสลายทำให้ครอบครัวแตกแยกกันไป เช่น ไปรับจ้างเป็นกรรมกร เป็นคนใช้ ไปหางานทำที่ต่างประเทศไปเป็นโสเภณี มีการขายลูกให้เป็นโสเภณี เป็นกรรมกรเด็ก ความล้มละลายทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบท และความล้มสลายของสถาบันครอบครัวย่อมทำลายชีวิตชุมชนลง เพราะผู้คนเคลื่อนย้าย คินรน เอาตัวรอด ชีวิตในเมืองเป็นชีวิตที่ปราศจากชีวิตแบบชุมชน เป็นชีวิตเดี่ยวดายของแต่ละครอบครัว เป็นชีวิตที่ทอดทิ้งคนแก่ เด็ก คนป่วย เป็นสาเหตุให้มีการทำลายสิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศน์ชาวบ้านที่ยากจนเป็นหนี้เป็นสิน ย่อมตกอยู่ในสภาพหน้ามืดและทำได้ทุกอย่าง แม้แต่จะเผาป่าทำลายป่าไม้ บุกเบิกเข้าไปปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย ทำทุกอย่างเท่าที่จะทำได้

ความล้มเหลวของการพัฒนาได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่ชาวชนบท พร้อมกับได้จุดประกายให้ชาวบ้านในหมู่บ้านหลายแห่งที่เคยวิ่งตามทิศทางเศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อขาย ให้เริ่มหันมามองสภาพความเป็นจริง รู้จักประมาณตนเอง และหวนนึกถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนรุ่นพ่อแม่แล้วเริ่มค้นสร้างฐานการผลิตของตัวเองภายในหมู่บ้านรวมถึงการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะในรูปแบบของประชาคมที่นำไปสู่ขบวนการขับเคลื่อนในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 การมีส่วนร่วมที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ได้ใช้เป็นแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

จากสภาพปัญหาของการพัฒนาประเทศดังที่กล่าวมา จำเป็นต้องมีการรวมพลัง สร้างสรรค์สังคมใหม่ด้วยความสมัครสมาน โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างกว้างขวาง จากการระดมความคิดเห็นของประชาชนในระดับจังหวัดโดยคัดเลือกประชาชนจากภาครัฐและภาคประชาชนประมาณ 150-200 คน และในระดับอนุภาค 9 อนุภาค ๆ ละ ประมาณ 400-500 คน รวม 2 ครั้ง มีการพิจารณาคัดยภาพ วิสัยทัศน์และสังคมที่พึงปรารถนาเพื่อเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

1.1.5 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

(ที่มา: เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาการจัดการธุรกิจชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 19 มกราคม 2545)

แผนการพัฒนาประเทศในอดีตที่ผ่านมามุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) เป็นหลักสำคัญจึงทุ่มเทขยายการผลิตไปในด้านอุตสาหกรรมมากกว่าด้านเกษตร ซึ่งเป็นการผลิตที่เน้นวัฒนธรรมประจำชาติมาแต่ครั้งอดีต ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้กระแสของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้คนไทยหลงกระแส เกิดความเชื่อว่างอสากลหรือของฝรั่งเป็นของดีจนหลงลืมพื้นฐาน ทุนนิยม สภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตไทยของตนเอง มุ่งเข้าเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ตลอดจนเปิดเสรีตามแฟชั่นโดยเฉพาะด้านการเงิน การคลังโดยปราศจากความพร้อมใด ๆ ไม่ว่าจะด้านบริหาร กฎหมาย หรือด้านอื่น ๆ และปราศจากความเข้าใจในสาระที่เป็น

หลักสำคัญของเรื่องต่าง ๆ ในสังคม เช่น ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำให้เกิดสภาวะ "หลง-โลภ-โง่-โงก-กิด" เกิดขึ้นในสังคมและครอบงำชีวิตประจำวันของคนไทย

1.1.6 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

(ที่มา : ชุติวารจัดการและการวางแผนธุรกิจ, 2544 : 132-137)

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่เริ่มต้นเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุล (unbalance growth) เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและโลหะภาคเกษตรกรรม จึงทำให้ผลผลิตภาคอุตสาหกรรมมีส่วนเพิ่มขึ้นขณะที่ผลผลิตภาคเกษตรกรรมลดลง การพัฒนาไม่สมดุลเป็นปฐมฐานของความแตกต่างทางรายได้ของประชาชนและขณะนี้ ความผิดพลาดของแนวทางพัฒนาได้ปรากฏผลเลวร้ายที่ยากแก่การแก้ไข นั่นคือ

1. โครงสร้างอุตสาหกรรมไทย เป็นโครงสร้างของการพึ่งพาเป็นอุตสาหกรรมที่พึ่งการนำเข้ามาก กล่าวคือ นำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบแปรรูปและเทคโนโลยี การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยจึงต้องควบคู่กันไปกับการขาดดุลการค้า ความเชื่อทางทฤษฎีที่ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมช่วงแรกย่อมขาดดุลการค้า เพราะมีการนำเข้าสินค้าทุน แต่เมื่อสินค้าทุนเกิดดอกออกผลแล้วจะทำการส่งออกมากขึ้น ดุลการค้าจะลดลง แต่ความจริงกลายเป็นว่าแม้สินค้าอุตสาหกรรมจะส่งออกได้มากขึ้น แต่การนำเข้าเพื่อการอุตสาหกรรมกลับเพิ่มเร็วกว่า เราจึงต้องขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น การขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นำไปสู่ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด (ดุลการค้าและดุลบริการ) เพราะรายได้จากภาคบริการ ในที่สุดแล้วก็ไม่เพียงพอที่จะนำมาชดเชยดุลการค้า ยิ่งการนำเข้าและการส่งออกของไทยต้องพึ่งการขนส่งของบริษัทการเดินทางต่างประเทศ จึงต้องเสียค่าระวางเรือ และค่าประกันภัยให้ต่างประเทศมากขึ้น ยังมีการส่งออกนำเข้ามากขึ้น ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ก็ยิ่งมากขึ้น ดังนั้นในปี 2538-2539 ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลสูงมาก ถึงประมาณร้อยละ 9 ของ GDP

การขาดดุลเช่นนี้นำไปสู่ปัญหาเงินทุนระหว่างประเทศหรือเงินรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักค่าประกันค่าเงินบาทยิ่งขาดดุลมากก็หมายความว่า เงินตราต่างประเทศก็ยิ่งร่อยหรอ ปี 2538-2539 ที่เงินตราสำรองสูงถึงระดับ 35,000-39,000 ล้านดอลลาร์นั้น ปัจจัยค้ำจุนวงเงินสำรองที่สำคัญคือ เงินกู้ยืมจากต่างประเทศทั้งการกู้ยืมภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งปรากฏว่าเมื่อสิ้นปี 2539 วงเงินกู้ยืมสูงถึงประมาณ 90,000 ล้านดอลลาร์ ของเอกชน 72,000 ล้านดอลลาร์ ของรัฐ 18,000 ล้านดอลลาร์ เมื่อถึงกำหนดการชำระหนี้ โดยเฉพาะหนี้ระยะสั้นที่ต้องชำระภายในปี 2540-2541 ซึ่งมีอยู่ถึงประมาณ 48,000 ล้านดอลลาร์ (ทั้งหมดเป็นหนี้ของเอกชน) มีผลให้ค่าเงินบาทตกต่ำและต้องปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัวในที่สุด จึงนำไปสู่ภาวะวิกฤติทางการเงิน

2. ภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ ที่เริ่มตั้งแต่ปี 2531 มีผลให้ราคาที่ดินและราคาหุ้นพุ่งสูงจนเกินความเป็นจริง และจูงใจให้มีการลงทุนในด้านนี้มาก แต่เนื่องจากเงินออมภายในไม่พอ ทำให้สถาบันการเงินในประเทศและบริษัทใหญ่ ๆ หันไปกู้เงินจากต่างประเทศมาลงทุน ประกอบกับทั้งเงินกู้จากต่างประเทศดอกเบี้ยถูก (4-5%) และธนาคารแห่งประเทศไทยมีนโยบายกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ทำให้ผู้กู้ไม่ต้องเสี่ยงกับการเปลี่ยนแปลงของค่าเงิน ยิ่งกว่านั้นในปี 2536 มีการดำเนินงาน BIBF (Bangkok International Banking Facilities) คืออนุญาตให้มีการนำเงินเข้า - ออกได้เสรี คือ ดอกเบี้ยต่างประเทศถูกอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ มีผลให้เงินกู้จากต่างประเทศภาคเอกชนเข้า

มาสูงมากถึง 72,000 ล้านดอลลาร์ ดังกล่าวแล้วแต่การที่ธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรมไม่ได้นำเงินคู่นี้ไปลงทุนให้เกิดดอกออกผลเป็นเงินตราต่างประเทศแต่ครั้งถึงเวลาใช้หนี้ต้องใช้หนี้เป็นเงินตราต่างประเทศ จึงทำให้เกิดภาวะวิกฤติ คือขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ เพื่อชำระหนี้เงินสำรองที่มีอยู่เดิมก็ร่อยหรอลง เพราะขาดดุลบัญชีเดินสะพัด และถูกแลกเอาไปชำระหนี้ต่างประเทศด้วย

จากสองประเด็นที่กล่าวมา ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมและความผิดพลาดของภาคอุตสาหกรรมได้นำไปสู่ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและการเงิน เมื่อรวมกับการบริหารและการจัดการที่ผิดพลาดและไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาล เหตุการณ์ก็ลุกลามบานปลายเป็นวิกฤติการณ์เศรษฐกิจ นั่นคือ ค่าเงินบาทตกต่ำ ความเชื่อถือในสถาบันการเงินหดหาย ถูกค้าถอนเงินออก สถาบันการเงินที่เหลืออยู่ขาดสภาพคล่อง ผู้ลงทุนกู้เงินไม่ได้ การลงทุนชะงักงัน การว่างงานเพิ่มขึ้น เกิดเป็นปัญหาสังคมตามมา รัฐบาลหาทางออกไม่ได้ การว่างงานซึ่งประมาณว่ามีถึง 2 ล้านคน ในปี 2541 เป็นปัญหาหนักหน่วงรุนแรงและเห็นว่าทางแก้ประการหนึ่งคือ การให้แรงงานกลับไปทำอาชีพต่างๆ ในภาคเกษตร

1.1.7 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

(ที่มา : ชูติวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ, 2544 : 102)

ความยากจนนั้น เป็นปัญหาที่ยืดเยื้อและเรื้อรังมานาน ทางภาครัฐก็พยายามที่จะแก้ปัญหาามาตลอด โดยจะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดเรื่องการลดความยากจนเป็นเป้าหมายสำคัญของแผนพัฒนาประเทศ นอกจากนี้เมื่อประเทศไทยประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตั้งแต่กลางปี 2540 ส่งผลให้ปัญหาดังกล่าวยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่วนราชการและนักวิชาการเริ่มทบทวนถึงปรัชญาการแก้ไขปัญหายากจนกระทั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัส เรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียง " เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำกระแสพระราชดำริมาเป็นแนวทางกำหนดเป็นปรัชญานำทางในแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 9

สำหรับนักวิชาการก็มีการนำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจตามแนวทางดังกล่าว เช่น สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2541) กล่าวว่า "ภายใต้ภาวะวิกฤติการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบันมีเพียงแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองเท่านั้นที่กล้าให้คำมั่นสัญญาว่าเกษตรกรที่ดำรงการผลิตและดำรงชีพตามแนวทางนี้จะไม่เพียงแต่ พออยู่ พอกินในระยะเริ่มต้นเท่านั้น แต่จะอยู่ดีมีสุขในระยะต่อไปได้ด้วย แนวความคิดและการปฏิบัติของเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน แต่ขอบเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้ค่อนข้างจำกัด และไม่ใคร่แพร่หลายนัก " ประเวศ วะสี (2544) ได้กล่าวว่า " การพัฒนาในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาคือการทำลายฐานล่างของสังคมให้อ่อนแอ โดยสรุปคือ การไปเอาของที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของคนส่วนใหญ่มาเป็นเงินของคนส่วนน้อย เช่น ทรัพยากรต่างๆ อันได้แก่ ที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ วิถีชีวิตร่วมกันของชุมชนหรือวัฒนธรรม คุณค่าที่ผูกพันผู้คนไว้ด้วยกันเป็นชุมชน เช่น ใกล้ชิด ความเอื้ออาทรต่อกัน ความเชื่อถือไว้วางใจต่อกัน การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งอาจเรียกว่าทุนสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมชุมชน ทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเชื่อมโยงเป็นบูรณาการกับชีวิต สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และผลดีวิญญาน การพัฒนาที่ผ่านมาทำลายฐานเหล่านี้ลงทุกๆ ทาง ทั้งฐานทางสังคม

คือ ชุมชน ฐานทางวัฒนธรรม ฐานทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ฐานทางเศรษฐกิจชุมชน และฐานทางคุณค่าหรือจิตวิญญาณ ถ้าทั้ง 70,000 หมู่บ้านหายจน ชาวบ้านย่อมมีอำนาจซื้อมาก เศรษฐกิจข้างบนก็จะเจริญและมั่นคง ทิศทางใหญ่การพัฒนาคือสนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง พลังชุมชนจะเป็นพลังแผ่นดินที่ทำให้ประเทศไทยมั่นคง"

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหมื่นไวย

บ้านหมื่นไวย หมู่ที่ 2 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นหมู่บ้านเก่าแก่หมู่บ้านหนึ่ง ก่อตั้งประมาณ สองร้อยกว่าปีมาแล้ว โดยประวัติดั้งเดิมได้มีข้าราชการท่านหนึ่งซึ่งได้รับราชการในตัวเมืองโคราช ชื่อ "ขุนหมื่นไวย" เมื่อออกจากราชการแล้ว ได้เดินทางอพยพครอบครัวมาตั้งหลักแหล่งเพื่อทำมาหากินในพื้นที่นี้ โดยทำการเกษตร เพราะพื้นที่นี้เหมาะแก่การทำเกษตร ทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ และต่อมาเริ่มมีราษฎรจากพื้นที่อื่นอพยพเข้ามาเพื่อทำการเกษตรมากยิ่งขึ้นและก็ได้มีการเรียกขานกัน ตามผู้ที่มาตั้งหลักแหล่งท่านแรกว่า "หมู่บ้านหมื่นไวย" เพื่อเป็นเกียรติแก่ขุนหมื่นไวย และได้เรียกขานตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

1.2.2 สภาพปัจจุบันของบ้านหมื่นไวย

1) ทำเลที่ตั้ง

บ้านหมื่นไวย หมู่ที่ 2 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของอำเภอและอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองนครราชสีมาประมาณ 5 กิโลเมตร

2) อาณาเขตติดต่อ

บ้านหมื่นไวย มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านหนองนาลุ่ม	หมู่ที่ 7 ตำบลหมื่นไวย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านโคกไผ่	หมู่ที่ 6 ตำบลหมื่นไวย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านคลองบริบูรณ์	หมู่ที่ 5 ตำบลหมื่นไวย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านช่องลม	ตำบลหนองกระทุ่ม

(รายละเอียดเกี่ยวกับแผนที่หมู่บ้านสามารถดูได้ที่ภาคผนวก ข.)

3) ที่ตั้งถิ่นฐาน

บ้านหมื่นไวย มีลักษณะการตั้งชุมชนรวมกันอยู่เป็นกลุ่มๆ อยู่ตามริมถนน บ้างก็กระจายอยู่ตามริมคลอง ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านหมื่นไวย ส่วนใหญ่จะเป็นแบบบ้านไม้ยกเสาสูงจากพื้นดิน หลังคามุงสังกะสี ทรงจั่วสูง และรองลงมาจะเป็นบ้านแบบถาวร หลังคามุงด้วยกระเบื้อง แต่ที่นิยมสร้างกันในปัจจุบัน คือ บ้านแบบครึ่งปูนครึ่งไม้และบ้านปูนชั้นเดียวแต่ยังมีจำนวนไม่มากนัก

4) การขยายตัวของประชากร

บ้านหมื่นไวยเป็นประชากรดั้งเดิม ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งซึ่งมีการรวบรวมประชากรจากกลุ่มเด็กจนกระทั่งเกิดเป็นชุมชนขึ้น และเริ่มมีคนย้ายเข้ามาอยู่ในจำนวนที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นหมู่บ้าน ซึ่งอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มแบบกระจาย กลุ่มคนที่เข้ามาอยู่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไทยโคราชและจะมีคนไทยอีสานเข้ามาอยู่บ้าง โดยมาจากบุตรหลานในหมู่บ้านไปทำงานต่างถิ่น และได้มีครอบครัวแล้วนำครอบครัวกลับมาอยู่ภูมิลำเนาเดิม ภาษาพูดของคนในหมู่บ้านหมื่นไวยจะพูดภาษาถิ่น คือ ภาษาโคราช

5) การขยายตัวของชุมชน

ในระยะแรกๆ ลักษณะของครอบครัว ในหมู่บ้านหมื่นไวย เป็นแบบครอบครัวขยาย การรวมกลุ่มและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเป็นไปแบบง่าย ๆ แต่ปัจจุบันประชากรได้เพิ่มมากขึ้นทำให้มีการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยกันมากขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นลูกหลานของคนในชุมชนเองหรือบ้างก็มาจากที่อื่นอพยพเข้ามาสร้างหลักปักฐานทำมาหากิน เนื่องจากปัจจุบัน การคมนาคมสะดวกสบายมากขึ้น และหมู่บ้านหมื่นไวยอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองจึงมีการอพยพเข้ามาอยู่กันมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

6) ลักษณะประชากร

หมู่บ้านหมื่นไวยมีจำนวนประชากรทั้งหมด 785 คน เป็นเพศชายจำนวน 377 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 และเป็นเพศหญิงจำนวน 408 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยกลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี - 50 ปี มีจำนวนทั้งหมด 420 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจะแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามอายุของประชากร

อายุของประชากร				จำนวน	ร้อยละ
1	วัน	-	3 ปีเต็ม	24	3.06
3	ปี	1	วัน - 6 ปีเต็ม	41	5.22
6	ปี	1	วัน - 12 ปีเต็ม	72	9.17
12	ปี	1	วัน - 14 ปีเต็ม	32	4.08
15	ปี	1	วัน - 18 ปีเต็ม	47	5.99
18	ปี	1	วัน - 50 ปีเต็ม	420	53.50
50	ปี	1	วัน - 60 ปีเต็ม	56	7.13
60	ปี	1	วัน ขึ้นไป	90	11.85

7) ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

สภาพป่าไม้ของบ้านหมื่นไวย ส่วนใหญ่เป็นป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีไม้หลายประเภทแต่ปัจจุบันลดลงจำนวนมากเนื่องจากชาวบ้านได้บุกรุกถางป่าเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย หรือเพื่อต้องการใช้ที่ในการประกอบอาชีพการเกษตร และเพื่อนำไม้มาทำเป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้ม โดยไม่มีการปลูกทดแทน ทำให้สภาพพื้นที่ป่าของบ้านค่อย ๆ ลดน้อยลง ส่วนที่สาธารณะของหมู่บ้านที่มีอยู่ก็ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างโรงเรียน วัด และสร้างประปาหมู่บ้าน

8) ระบบสาธารณูปโภค

แต่เดิมชาวบ้านหมื่นไวยจะใช้ตะเกียงเป็นแสงสว่างแทนไฟฟ้า เนื่องจากว่ายังไม่มีไฟฟ้าใช้ ต่อมาปี พ.ศ. 2525 เริ่มมีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านและเริ่มมีไฟฟ้าใช้กัน ปัจจุบันเหลืออยู่ 5 หลังคาเรือนที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ และปี พ.ศ. 2537 ชาวบ้านเริ่มมีน้ำประปาใช้ภายในหมู่บ้านจนครบทุกครัว

เรือน ส่วนด้านการคมนาคม ถนนที่ใช้สัญจรภายในหมู่บ้าน ปัจจุบันได้ปรับปรุงและขยายเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กหมดแล้ว

9) แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านหมื่นไวย ส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำที่สร้างหรือขุดขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ซึ่งมีทั้งลำห้วยและคลองส่งน้ำไหลผ่านหมู่บ้านและมีฝายกั้นน้ำ 1 แห่ง ที่ชาวบ้านหมื่นไวยและชาวบ้านหนองนาถุ่ม ได้ร่วมกันสร้างขึ้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2534 เพื่อใช้ประโยชน์ในการเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง แต่ทั้งลำห้วยและคลองส่งน้ำที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์อยู่เป็นประจำไม่ค่อยสะอาดเท่าที่ควร เนื่องจากมีเศษวัชพืชหรือสิ่งปฏิกูลสกปรกคั่งอยู่และทำให้น้ำที่ลำห้วยและที่คลองส่งน้ำไหลไม่สะดวก ซึ่งถ้ามีปริมาณน้ำมากกว่าปกติจะทำให้ไหลทะลักเข้าท่วมพื้นที่ทางการเกษตรของชาวบ้านได้ ซึ่งชาวบ้านก็ได้ร่วมกันในการขุดลอกทำความสะอาดลำห้วยและคลองกันเป็นประจำ เพื่อป้องกันการเกิดน้ำท่วมและการเน่าเสียของน้ำแหล่งน้ำที่สำคัญที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์กันเป็นประจำ จำแนกตามแหล่งน้ำ ดังนี้

ตารางที่ 4.2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำดิน	7		/
บ่อน้ำบาดาล	2	/	
สระน้ำ	2	/	
คลองน้ำ	4		/
ห้วย	1	/	
ฝายกั้นน้ำ	1	/	

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจเป็นระบบความสัมพันธ์ชนิดหนึ่งของสมาชิกในชุมชนหรือสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนและการแจกจ่าย ลักษณะการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือผลผลิตของบ้านหมื่นไวย จะใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคไปพร้อม ๆ กัน ตลอดจนการบริการต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นของสมาชิกในครอบครัว

สภาพทางเศรษฐกิจของบ้านหมื่นไวย โดยทั่วไป ชาวบ้านมีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร คือ ทำนา และทำสวน ซึ่งผลผลิตบางส่วนจะเก็บไว้กินหรือไว้ใช้ในครัวเรือนและบางส่วนจะนำไปจำหน่าย เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว ส่วนรายได้รองคือ การประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ การขายพืชผักสวนครัว การรับจ้างหลังฤดูการเก็บเกี่ยว และการอพยพไปทำงานต่างถิ่น ซึ่งรายได้โดยรวมของประชาชนในหมู่บ้าน จะแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อไปในแต่ละครอบครัว ดังนี้

รายได้ / ปี	จำนวนครอบครัว
1,000 - 5,000 บาท	13
5,001 - 10,000 บาท	17
1,001 - 20,000 บาท	42
20,001 - 30,000 บาท	39
30,001 - 50,000 บาท	37
50,001 - 100,000 บาท	24

แนวโน้มสภาพทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน นอกจากจะมีการประกอบอาชีพทางการเกษตร (ทำนา ทำสวน) เป็นอาชีพหลักแล้วยังมีการประกอบอาชีพพรอง เช่น การเลี้ยงสัตว์ การค้าขาย การรับจ้างทั่วไป การอพยพไปทำงานอุตสาหกรรมและปัจจุบันชาวบ้านบางรายยังประกอบอาชีพเสริม คือ การเพาะเห็ดฟาง เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว จึงเป็นสาเหตุให้คนในหมู่บ้านมีความกระตือรือร้นที่จะให้บุตรหลานได้ศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ เท่าที่ความสามารถของตนจะทำได้

บ้านหมื่นไวย เป็นหมู่บ้านที่มีเศรษฐกิจไม่คึกคักเท่าที่ควร เพราะการประกอบอาชีพทางการเกษตรในแต่ละปีต้องอาศัยน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่ ถ้าปีไหนมีปริมาณน้ำฝนดีสม่ำเสมอ ผลผลิตก็จะงอกงามอุดมสมบูรณ์ และได้ผลผลิตในปริมาณมาก แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "ฝนแล้ง" ทำให้ที่นั่นแทบจะไม่ได้ผลผลิตหรือได้ในปริมาณน้อย ซึ่งขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ดิน ฟ้า อากาศ เป็นส่วนใหญ่ สำหรับเรื่องรายได้กับรายจ่ายของชาวบ้าน คิดโดยเฉลี่ยแล้วรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายของแต่ละบุคคล แรงงานที่ใช้ในการผลิตเป็นการจ้างกันภายในหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้านบ้าง อดีตการฉ้อใช้แรงงานในการเก็บเกี่ยวแต่ละครั้งจะเป็นการขอแรงหรือวานกันในการลงแขกเกี่ยวข้าวปัจจุบันมีการจ้างกันเป็นค่าแรงคิดเป็นวันละ 120-150 บาท ต่อวัน เงินลงทุนที่ใช้ในการผลิตส่วนใหญ่เป็นเงินกู้จาก ธกส. ซึ่งเป็นการผูกขาดผลผลิตของชาวบ้านกับรัฐบาล ส่วนเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตจะเป็นรถไถนาแบบเดินตาม รถสีข้าว และเครื่องสูบน้ำ ปัจจุบันเริ่มมีการนำรถเกี่ยวข้าวมาใช้ซึ่งถือได้ว่าเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่การไถรถเกี่ยวข้าวมีปริมาณน้อยและไม่เป็นที่นิยมของเกษตรกร เพราะสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม ในการที่จะไถรถเกี่ยวข้าวและค่าใช้จ่ายสูง ชาวบ้านจึงเน้นใช้แรงงานมากกว่า ส่วนพื้นที่ในการทำการเกษตรส่วนใหญ่จะมีที่ดินเป็นของตนเองแต่ก็มีการเช่าพื้นที่กันทำบ้างบางส่วน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรมและประเพณี

ชาวบ้านหมื่นไวยนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยจะให้

เสรีภาพในการนับถือศาสนาแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางก็ตาม คนในหมู่บ้านไม่มีใครนับถือศาสนาอื่นเลย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกมาของชาวบ้านเอง ซึ่งเกิดขึ้นจากความเชื่อ ความศรัทธาในคำสอนสิ่งที่ถือกันว่าเป็นสิ่งดี ยึดถือและเชื่อมั่นได้ เช่น คัมภีร์ หลักธรรมกวีทยา หรือประเพณี มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมาก เป็นสิ่งที่กำหนดแบบแผนแห่งพฤติกรรมที่ถือกันว่าถูกต้องดีงาม เช่น การทำบุญ การฟังเทศน์ฟังธรรม การสวดมนต์ เป็นต้น ซึ่งเชื่อกันว่า การปฏิบัติ เช่นนั้นจะเกิดผลดี แก่ผู้ปฏิบัติ

บ้านหมื่น ไวยมีวัด 1 แห่งชื่อ "วัดหมื่น ไวย" วัดหมื่น ไวยเป็นวัดที่เก่าแก่วัดหนึ่งตั้งขึ้นประมาณปี พุทธศักราช 2339 ซึ่งเป็นปีที่สร้างกุฏิหลังแรกและสร้างอุโบสถหลังเก่าขึ้นด้วยต่อมากุฏิหลังแรกนี้ก็ได้รับรื้อหักพังลงตามกาลสมัยจึงได้มีการรื้อถอนและได้สร้างกุฏิหลังที่สอง สาม และสี่ ขึ้นมาแทนติดต่อกัน ไปตามลำดับ และวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2527 ก็ได้มีการรื้อถอนกุฏิหลังที่สี่ลงอีก เพราะชำรุดทรุดโทรมลงมาก และทำการสร้างกุฏิหลังใหม่ขึ้นมาแทนอีกเป็นหลังที่ห้าคือหลังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้นั่นเอง

สำหรับอุโบสถนั้นวัดหมื่น ไวย ได้สร้างอุโบสถหลังแรกขึ้นมาพร้อมกับการตั้งวัดคือประมาณปีพุทธศักราช 2339 โดยหลวงพ่อบึง (หลวงพ่อเพชร) ซึ่งเป็นบุคคลต้นตระกูล "ศรีหมื่น ไวย" และอุปสมบทอยู่ที่วัดบึงซึ่งตั้งอยู่ในตัวเมืองนครราชสีมา ท่านได้สร้างอุโบสถขึ้นหลังหนึ่งที่วัดบึงเมื่อสร้างเสร็จท่านก็มาสร้างอุโบสถหลังนี้ขึ้นที่วัดหมื่น ไวย เป็นอุโบสถที่มีเสาสี่เสา มีประตูเกี้ยวประตู มีหน้าต่างแปดหน้าต่าง ซึ่งปัจจุบันนี้ อุโบสถหลังนี้ก็ชำรุดทรุดโทรมลงมากแล้ว

ดังนั้นพระสิริธรรมโสภณ เจ้าคณะอำเภอเมืองนครราชสีมา จึงได้ปรึกษากับนายทอง ศรีหมื่น ไวย และตกลงทำการสร้างอุโบสถหลังใหม่ขึ้น โดยประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พุทธศักราช 2518 คืออุโบสถหลังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้นั่นเอง และในปีพุทธศักราช 2525 พุทธศาสนิกชนชาวบ้านหมื่น ไวยและหนองน้ำคุ่ม ได้พร้อมกันจัดหาที่ดินสำหรับสร้างฌาปนสถานขึ้นและมีผู้บริจาคที่ดินเป็นจำนวน 2 ราย มีเนื้อที่ประมาณ 3 งาน 76 ตารางวา และได้ก่อสร้างฌาปนสถานของวัดหมื่น ไวยได้สำเร็จเป็นที่เรียบร้อยลงไปแล้ว โดยค่าใช้จ่ายเป็นเงินทั้งสิ้น เจ็ดแสนห้าหมื่นบาทเศษ

สำหรับพระสังฆาธิการนั้น นับตั้งแต่ตั้งวัดหมื่น ไวย ขึ้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ มีพระสังฆาธิการ 9 รูปคือ

1. พระอธิการทน
2. พระอธิการอู่
3. พระอธิการคำ ป้อมสนาม
4. พระอธิการคำ

5. พระอริการอยู่
6. พระอริการหรั่ง
7. พระอริการอยู่
8. พระอริการเสมอ ฐิตสีโล
9. พระอริการเลิศศิลป์ เตชธัมโม

ปัจจุบันวัดหมื่นไวย มีพระทั้งหมด 11 รูป และมีสามเณรอีก 4 รูป เจ้าอาวาส คือ "พระอริการเลิศศิลป์ เตชธัมโม" ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดหมื่นไวย เมื่อปีพุทธศักราช 2542 มีสัปเหร่อ 1 คน คือ นายธรรม โมหมื่นไวย วัดหมื่นไวยมีสิ่งปลูกสร้างที่เป็นถาวรวัตถุ เช่น อุโบสถ เเมรุ กุฏิ ศาลาการเปรียญ และกำลังทำการก่อสร้างหอระฆังอยู่ในขณะนี้ ซึ่งทั้งหมดสร้างขึ้นด้วยความพร้อมใจและความศรัทธาของชาวบ้าน วัดมีอิทธิพลต่อชาวบ้านมาก เป็นสถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาและงานบุญประเพณีต่าง ๆ ซึ่งมีชาวบ้านหมื่นไวยและชาวบ้านใกล้เคียง เช่น ชาวบ้านหนองนาถุ่ม บ้านคลองบริบูรณ์ มาร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในทุก ๆ ปี ชาวบ้านจะมีงานบุญหรืองานประเพณีต่าง ๆ มากมายที่ยึดถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงการทำบุญหรืองานประเพณีในรอบหนึ่งปีของหมู่บ้านหมื่นไวย

เดือน	งานบุญหรืองานประเพณี
มกราคม	มีการทำบุญเลี้ยงพระและตักบาตรในวันขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	มีการไปวัดเวียนเทียนฟังเทศน์ฟังธรรมในวันมาฆบูชา
มีนาคม	มีงานบุญต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานอุปสมบท
เมษายน	มีการรดน้ำพระและขอพรจากผู้สูงอายุในวันสงกรานต์
พฤษภาคม	มีการเวียนเทียนฟังธรรมในวันวิสาขบูชา
มิถุนายน	มีงานบุญต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานอุปสมบท
กรกฎาคม	ทำบุญตักบาตรถวายผ้าอาบน้ำฝน ถวายเทียนในวันเข้าพรรษา
สิงหาคม	ทำบุญเลี้ยงพระเนื่องในโอกาสวันแม่แห่งชาติ
กันยายน	งานบุญต่าง ๆ
ตุลาคม	ประเพณีกวนข้าวทิพย์ ตักบาตรเทโว และทอดกฐิน
พฤศจิกายน	งานบุญประเพณีลอยกระทง
ธันวาคม	ประเพณีเทศน์มหาชาติ ทำบุญเลี้ยงพระเนื่องในโอกาสวันพ่อแห่งชาติ และทำบุญตักบาตรในวันส่งท้ายปีเก่า

(รายละเอียดเกี่ยวกับงานบุญประเพณีสามารถดูได้ที่ภาคผนวก ก.)

1.2.5 โรงเรียนและการศึกษา

สถาบันการศึกษาถือเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชาวบ้านหมื่นไวยเป็นอย่างมากเพราะ

เห็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านความคิดและค่านิยม และเป็นสถาบันที่ให้ความรู้ ความชำนาญ สอนให้คนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา 2 รูปแบบคือ

การศึกษาแบบรูปนัย เป็นการศึกษาแบบเป็นทางการ โดยการมองการศึกษาในฐานะเป็นสถาบันการศึกษาของบ้านหมื่นไวย มีอยู่ 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านหมื่นไวย ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในหมู่บ้านเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504 โดยมีผู้รับเหมาก่อสร้างคือ นายเบ้า แดงหมื่นไวย และมีชาวบ้านร่วมแรงใจกันในการก่อสร้างด้วย โรงเรียนบ้านหมื่นไวยมีครูทั้งหมด 6 คน ชาย 2 คน และหญิง 4 คน โดยมีนายสำราญ เขื่อนมัน เป็นครูใหญ่ และมีนักการภารโรง 1 คน คือ นายชวลิต แดงหมื่นไวย ทำหน้าที่ดูแลความสะอาดและความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียน แต่ทั้งนี้ถึงแม้จะมีโรงเรียนอยู่ในหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันก็ยังมียุติกาบางส่วนที่พ่อแม่ให้เดินทางไปเรียนที่ตัวอำเภอเมือง ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนและอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนต่าง ๆ ทันสมัยกว่าโรงเรียนในหมู่บ้าน เป็นสาเหตุให้โรงเรียนบ้านหมื่นไวยมีจำนวนนักเรียนที่ลดน้อยลง ปัจจุบันเหลือเพียง 83 คน เท่านั้น

การศึกษาแบบอรูปนัย เป็นการศึกษาด้วยตัวเอง จากสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้าน โดยที่คนในหมู่บ้านอาจจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ ซึ่งการศึกษารูปแบบนี้ จะได้รับมาจากครอบครัวและสมาชิกอื่นในสังคม เช่น กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน ศาสนา เป็นต้น ซึ่งเป็นการศึกษาที่ดำเนินไปโดยไม่ต้องมีระบบหรือพิธีการ

1.2.6 สุขภาพอนามัย

สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านหมื่นไวยเป็นลักษณะเหมือนสภาพชนบททั่วไปคือมีการกินอยู่อย่างเรียบง่ายไม่พิถีพิถัน เช่น การรับประทานอาหารส่วนใหญ่จะประกอบอาหารแบบง่าย ๆ เป็นอาหารพื้นบ้าน แต่ก็มีความสะอาดถูกหลักอนามัยเพียงพอ ส่วนการอยู่อาศัยก็อยู่กันแบบง่าย ๆ มีการดูแลรักษาความสะอาดบ้านเรือนที่อยู่อาศัยกันเป็นประจำและชาวบ้านก็ได้ล้อมลวดูแลต่าง ๆ เกี่ยวกับสาธารณสุขอยู่เป็นประจำจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขพัฒนาหมู่บ้าน (อสม.) และจัดให้มีการควบคุมป้องกันโรคแก่เด็กในหมู่บ้านด้วยการฉีดวัคซีนป้องกันโรค เช่น เด็กตั้งแต่แรกเกิด - 1 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนครบทุกคน เด็กแรกเกิด - 5 ปี มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐานทุกคน และในหมู่บ้าน และในหมู่บ้านมีคนพิการทางสมองและร่างกายซึ่งเป็นเพศหญิงจำนวน 1 คน แต่ได้รับการดูแลจากครอบครัวเป็นอย่างดี

สำหรับบ้านหมื่นไวยไม่มีสถานอนามัยตั้งอยู่ในหมู่บ้าน แต่มีสถานอนามัยประจำตำบลตั้งอยู่ที่บ้านโพนสูง หมู่ที่ 4 ตำบลหมื่นไวย ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านหมื่นไวยเป็นระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร สร้างขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2540 มีหมอประจำสถานอนามัยโพนสูง จำนวน 2 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน คือ นายคงเดช กล้าพวง และนางสาวคุณฤดี ชื่นประเสริฐ และมีผู้ช่วยประจำสถานี

อนามัยอีก 1 คน คือ นางชาติ ชำนาญพุดซา ทำหน้าที่ดูแลความสะอาดสถานีนอนามัยและช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่หมอและคนไข้ทุก ๆ ด้าน

การรักษาพยาบาลของชาวบ้านหมื่นไวย เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย ชาวบ้านจะนิยมไปซื้อยามารับประทานเอง หรือไปรักษาที่สถานีนอนามัยประจำตำบล แต่ถ้ามีอาการเจ็บป่วยอย่างรุนแรงก็จะไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด แต่ส่วนใหญ่จะไปให้การรักษาที่โรงพยาบาลมหาราช เพราะอยู่ใกล้หมู่บ้านและไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก เมื่อเทียบกับโรงพยาบาลเอกชนทั่วไป

1.2.7 ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

จากการศึกษาข้อมูลของหมู่บ้านหมื่นไวย ทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยการศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ศึกษาระบบนิเวศน์ของหมู่บ้าน และศึกษาสภาพทางสังคมวัฒนธรรมซึ่งทำให้ทราบถึงลักษณะที่เป็นด้านดีของหมู่บ้าน ดังนี้

- 1) การอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ มีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในหมู่บ้าน
- 2) การร่วมมือในการปรับปรุง ซ่อมแซมสิ่งของสาธารณะและรักษา ทรัพย์สินภายในหมู่บ้าน
- 3) การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นองค์กรต่างๆ ของชาวบ้านเพื่อเป็นการพึ่งพาอาศัยกันอีกทางหนึ่ง
- 4) การทุนบำรุงศาสนาและการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามสืบต่อไป
- 5) การมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันมีไมตรีจิตแก่ผู้มาเยือนเสมอ
- 6) การเคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้สูงอายุ
- 7) การให้ความร่วมมือปรับปรุงสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านพัฒนาหมู่บ้านเนื่องในวันสำคัญต่างๆ
- 8) การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ไปปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้าน

- 9) การส่งเสริมให้เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
- 10) การให้ความรู้ความเข้าใจและจัดอบรมแก่ชาวบ้านในเรื่องของสาธารณสุขอยู่เป็นประจำ

1.2.8 ลักษณะที่ควรป้องกันและปรับปรุงแก้ไข

จากการศึกษาข้อมูลของหมู่บ้านหมื่นไวย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของชาวบ้าน และได้ลักษณะที่ไม่ดีของหมู่บ้านที่ควรป้องกันและปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

- 1) การป้องกันรักษาป่าไม้ในพื้นที่สาธารณะและควรมีการปลูกป่าทดแทน
- 2) การป้องกันการขาดแคลนน้ำดื่มมาใช้ โดยการจัดหางบประมาณหรือเงินกองทุนมาสร้างแหล่งเก็บกักน้ำภายในหมู่บ้าน
- 3) การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ดินเสื่อมคุณภาพ ควรมี

การส่งเสริมให้ชาวบ้านใช้พื้นที่อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า ถูกหลักวิธีควบคู่กับการบำรุงรักษาสภาพพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดไป

4) ถ้าไม่สบายหรือมีอาการเจ็บป่วยต่างๆ ชาวบ้านมักเชื่อว่าเป็นเพราะผีสิงนางฟ้า เรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์ มากเกินไป

5) การรักษาพยาบาลเมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยชาวบ้านมักจะนิยมซื้อยาจากร้านค้าในหมู่บ้านมาใช้อง นับว่าเป็นปัญหาที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ใช้ได้ จึงควรจะมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาและการรักษาพยาบาลที่ถูกต้อง

6) ในการประชุมหรือเสวนาชาวบ้าน มักจะเห็นด้วยตามผู้นำ ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านหมื่นไวย พบว่า หลังจากที่จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านว่าเป็นกองทุนที่ช่วยเหลือประชาชนโดยตรงโดยเฉพาะชาวชนบท เป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนและยังเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน โดยมีปรัชญาให้ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการบริหารจัดการกองทุนด้วยตัวเอง

2) เงิน 1 ล้านบาท ของหมู่บ้านหมื่นไวยได้รับโอนเงินจากสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 และมีการอนุมัติปล่อยให้กู้ทั้งสิ้น 3 งวด ดังนี้ งวดที่ 1 อนุมัติให้กู้เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2544 จำนวน 54 ราย งวดที่ 2 อนุมัติให้กู้เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 จำนวน 15 ราย และงวดที่ 3 อนุมัติให้กู้เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2544 จำนวน 3 ราย ซึ่งรวมผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทของบ้านหมื่นไวยทั้งสิ้นจำนวน 72 ราย รวมเป็นเงินที่ปล่อยให้กู้ทั้งหมด 980,000 บาท

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวยหลังจากที่ได้มีการประชุมเกิดขึ้นแล้ว จึงได้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2544 และได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนขึ้น ซึ่งคณะกรรมการมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิกต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบ ที่จะบริหารจัดการกองทุนซึ่งต้องเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในหมู่บ้านและต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวยมีจำนวน 15 คนเป็นชาย 8 คน และหญิง 7 คน ดังนี้

1. นายคง	เรียงจอหอ	ประธานกองทุน
2. นายสวาท	จันทร์หมื่นไวย	รองประธานกองทุน
3. นายวิชัย	อ่อน โศกสูง	เลขา

4. นางสาวนิตยา	เปรี้ยวหมื่น ไวย	รองเลขา
5. นางสาวลัดดา	พรหมื่น ไวย	เหรียญก
6. นางปิยภรณ์	ยศกลาง	รองเหรียญก
7. นายเจนเจตน์	ปานหมื่น ไวย	กรรมการตรวจสอบ
8. นายเบน	ภูถนนอก	กรรมการตรวจสอบ
9. นางสาวจิตประมวล	เรียงจอหอ	กรรมการตรวจสอบ
10. นายไพศาล	ศรีหมื่น ไวย	ประชาสัมพันธ์
11. นายประจวบ	สิงห์ลือ	กรรมการเร่งรัดหนี้สิน
12. นายสุชาติ	รงค์สันเทียะ	กรรมการ
13. นางบุญตา	เกิดหมื่น ไวย	กรรมการ
14. นางจันทงค์	บุญศรี	กรรมการ
15. นางสาวราย	รอดหมื่น ไวย	กรรมการ

4) เงินกองทุนที่ผู้กู้กระคืนตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2544 - กรกฎาคม 2545 รวมเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย เป็นเงินทั้งสิ้น 182,090 บาท ทั้งนี้ส่วนใหญ่การชำระเงินกู้คืนจะเป็นผู้ที่ชำระเป็นรายเดือนและครึ่งปี แต่ในส่วนที่ชำระเป็นรายปีสำหรับผู้งวดที่ 1 จะชำระในเดือนตุลาคม 2545 ผู้งวดที่ 2 จะชำระในเดือนพฤศจิกายน 2545 และงวดที่ 3 จะชำระในเดือนธันวาคม 2545 ตามลำดับ

5) ผู้สมัครขอกู้จากที่ได้มีการจัดตั้งกองทุน ได้มีการคัดเลือกกรรมการและตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของกองทุนเรียบร้อยแล้ว ก็ได้เปิดรับสมัครสมาชิกกองทุน ซึ่งผู้ที่ขอกู้เงินกองทุน 1 ล้านบาทนี้ ได้ ต้องสมัครเป็นสมาชิกกองทุนเสียก่อน โดยเสียค่าสมัครสมาชิกแรกเข้าคนละ 10 บาท และมีการฝากออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเดือนละ 20 บาท และต้องปฏิบัติตาม กฎระเบียบของกองทุน ซึ่งก็ได้มีผู้สมัครเป็นสมาชิกตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 153 ราย และมีผู้ยื่นขอกู้ทั้งสิ้นจำนวน 72 ราย

6) นักศึกษาบัณฑิตกองทุน ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่นักศึกษาปฏิบัติงานอยู่และเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิสัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้พบว่า

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนคณะกรรมการกองทุนได้ใช้หลักประชาธิปไตย โดยการยึดเสียงข้างมากมาตลอดทั้งการคัดเลือกผู้กู้ และการจัดสรรเงินกู้ โดยดูตามความเหมาะสม ความน่าเชื่อถือ และประวัติการทำงานและความสามารถที่จะชำระเงินคืนของผู้กู้แต่ละราย

2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การประกอบธุรกิจของผู้กู้แต่ละรายนั้นจะเลือกทำธุรกิจที่ตนเองถนัด หรือมีความรู้มีประสบการณ์ในธุรกิจนั้น ๆ มาก่อน เช่น การปลูกผัก การทำนา การเลี้ยงสัตว์ และการค้าขาย เป็นต้น และบางครั้งก็ได้มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ มาให้ความรู้หรือวิธีการใหม่ ๆ ในการประกอบธุรกิจนั้น ๆ แต่จะเห็นได้ชัดเจนว่าผู้ประกอบธุรกิจส่วนใหญ่ของบ้านหมื่นไวยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ขาดความต่อเนื่องของธุรกิจ การขยายกิจการทำได้ยาก เนื่องจากยังขาดปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ เช่น เงินทุน เป็นต้น

3) การรับชำระหนี้ สำหรับการรับชำระหนี้ของผู้กู้นั้นจะมาชำระที่คณะกรรมการกองทุน ซึ่งมีเลขาและเหรัญญิกกองทุนทำหน้าที่รับชำระหนี้ผู้กู้แต่ละรายโดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ขอชำระเป็นรายเดือนและรายครึ่งปี ซึ่งบางเดือนก็ส่งครบตามจำนวนและบางเดือนก็ขาดส่งบ้าง คณะกรรมการจะนำเงินที่ผู้กู้ชำระทั้งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยไปเข้าธนาคารเป็นประจำทุกเดือน

4) กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่า การทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย เป็นการทำบัญชีง่าย ๆ ตามรูปแบบความเข้าใจของผู้ทำ มีรายรับ - รายจ่าย เหมือนกับบัญชีทั่วไป ซึ่งรูปแบบบัญชีที่ส่วนกลางกำหนดให้ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบบัญชีของธนาคารออมสินหรือรูปแบบบัญชีของ อสน. ต่างก็มีขั้นตอนและวิธีการทำที่เข้าใจยาก ทำให้กรรมการกองทุนยึดรูปแบบบัญชีที่เคยทำมาก่อน เช่น บัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการทำบัญชี

5) การช่วยหาตลาดพบว่าผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวยส่วนใหญ่จะนำมาประกอบธุรกิจทางด้านการเกษตร ในเรื่องของการตลาดนั้นจะมีพ่อค้ามารับผลผลิตเองถึงที่แต่ก็มีบางรายได้มีผลผลิตไปจำหน่ายเองส่วนใหญ่จะไปจำหน่ายที่ตลาดสุรนครตลาดประปาและตลาดแม่กิมเฮง

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - (1) จำนวนผู้พบว่าจำนวนผู้กู้เงินกองทุน 1 ล้านบาทของบ้านหมื่นไวยมีปริมาณมากถึง 72 ราย
 - (2) ยอดเงินให้กู้พบว่าจำนวนเงินที่ปล่อยให้สมาชิกที่ขอกู้ทั้ง 72 ราย รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 980,000 บาท
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - (1) จำนวนผู้ที่กู้ได้ พบว่าจำนวนผู้ที่ขอกู้เงินกองทุน 1 ล้านบาท ของบ้านหมื่นไวยมี 80 ราย แต่มีการอนุมัติให้กู้เพียง 72 ราย เท่านั้น
 - (2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านตอนนี้จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านหมื่นไวยมีอยู่ 2 ทุนใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ ทุนสะสมสัจจะออมทรัพย์ และเงินสะสมกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ซึ่งทั้ง 2 ทุนนี้มีการเอื้อประโยชน์แก่สมาชิกเป็นอย่างมาก
 - (3) การขยายกิจการของผู้พบว่าผู้กู้เงินกองทุน 1 ล้านบาทของหมู่บ้านหมื่นไวยมี

โอกาสหรือช่องทางในการขยายกิจการน้อยอาจเนื่องมาจากทุนมีจำนวนจำกัดและไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจเท่าที่ควร

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

(1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า กองทุนหมู่บ้านของบ้านหมื่น ไวยมีศักยภาพและความเข้มแข็งพอที่จะสามารถบริหารจัดการกองทุนให้ยั่งยืนต่อไปได้

(2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า ในท้องถิ่นจะมีเครือข่ายการเรียนรู้ระดับชุมชนและระดับตำบลเพื่อปรัษาหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งกันและกัน

(3) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจของบ้านหมื่น ไวย ในช่วงที่สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เกิดการว่างงานทำให้ชาวบ้านหันกลับมาประกอบอาชีพเดิม คือ อาชีพการเกษตร กันมากโดยอาศัยเงินทุนกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้านที่เป็นภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนโดยตรง

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

(1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในธุรกิจที่ตนทำอยู่แล้ว ซึ่งถ้ารู้จักนำความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับความรู้เดิม จะทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในธุรกิจสูง

(2) หนี้สินของผู้กู้และเครือข่าย พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านของบ้านหมื่น ไวย ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินทั้งหนี้ในธนาคารและหนี้นายทุนนอกระบบ

(3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนบ้านหมื่น ไวย มีหนี้เดิมอยู่แล้ว ส่วนใหญ่เป็นหนี้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ถึง 80 % ของจำนวนผู้กู้ทั้งหมด

(4) หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่น ไวย ที่ได้กู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบมีจำนวนน้อยมาก สาเหตุอาจเป็นเพราะคิดอัตราดอกเบี้ยสูง แต่จะเป็นการกู้ยืมกันเองภายในหมู่บ้านหรือญาติพี่น้องมากกว่า

(5) อาชีพหลักของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้จะนำเงินที่กู้ไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาชีพหลักของผู้กู้เงินกองทุนของบ้านหมื่น ไวยส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพทางด้านเกษตร อาชีพค้าขาย และอาชีพทางด้านบริการ

(6) รายได้ของครอบครัวผู้กู้ส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง ถึง 60 % คือมีรายได้ 10,000 - 20,000 บาทต่อปี และอีก 15% คือผู้ที่มีระดับรายได้ค่อนข้างสูง คือ มีรายได้ 30,000 - 50,000 บาทต่อปีและที่เหลืออีก 25% เป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำ คือมีรายได้ประมาณ 3,000 - 5,000 บาทต่อปี

(7) ประสบการณ์ในการดำเนินงาน พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่น ไวย

ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เพราะเป็นกิจการเดิมที่ได้ทำเป็นประจำทุกปี แต่มีผู้ที่ไม่ค่อยที่ได้ทดลองทำกิจการใหม่ซึ่งยังขาดประสบการณ์แต่ก็ได้มีการศึกษาหรือขอคำแนะนำจากผู้ที่มีความรู้ในด้านนั้นมาบ้างแล้ว

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย

- 1) เงินที่กู้มาได้สำหรับผู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย ได้นำเงินที่กู้มานั้นนำมาปฏิบัติจริง ตามที่เขียนไว้ในโครงการขอกู้ประมาณ 70 % ของผู้กู้และอีก 30 % นำเงินที่กู้ได้ไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้เขียนโครงการขอกู้
- 2) เงินอื่นๆพบว่านอกจากเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทแล้วชาวบ้านหมื่นไวย ยังมีเงินกองทุนในรูปแบบนี้ก็คือเงินกองทุน 1 แสนบาทและเงินกองทุนสัจจะออมทรัพย์
- 3) สถานที่และวัตถุดิบ พบว่า สถานที่และวัตถุดิบที่ผู้กู้นำมาใช้ประกอบในการดำเนินงานส่วนใหญ่มีอยู่ในท้องถิ่นและมีการนำเข้าวัตถุดิบบ้างในบางกิจการ
- 4) เทคนิควิธีทำงาน พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย มีเทคนิคและวิธีการทำงานแบบเดิม ๆ ที่เคยปฏิบัติมา
- 5) กำลังทำงานพบว่า ผู้กู้เงินกองทุนของหมู่บ้านหมื่นไวยส่วนใหญ่อาศัยแรงงานในการปฏิบัติงานเนื่องจากมีความละเอียดอ่อน แต่ในบางครั้งก็ต้องอาศัยเครื่องจักรและเทคโนโลยีเข้าช่วยเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์หรือสภาพความเป็นจริง

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินการของผู้ดูแลราย

- 1) การทำกิจการถูกวิธีพบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวยมีวิธีการในการดำเนินงาน โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมจากการลองผิดลองถูกมาเรื่อย ๆ จนเกิดความรู้และความชำนาญ ในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม
- 2) การหาตลาดที่ดี พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย มีวิธีการหาตลาดโดยการแนะนำสอบถามซึ่งกันและกัน เช่น มีการแนะนำว่าธุรกิจประเภทนี้ผลผลิตที่ได้ควรนำไปขายให้ใคร ขายที่ตลาดไหนจึงจะได้ราคา เป็นต้น
- 3) การหาวัตถุดิบที่ดี พบว่าผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวยจะใช้วัตถุดิบในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ในการดำเนินงาน ซึ่งหาได้ง่ายในท้องถิ่น ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายด้วย และมีการนำเข้าวัตถุดิบจากที่อื่นบ้าง
- 4) การทำบัญชี พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย ที่นำเงินที่กู้ไปใช้นั้น ส่วนมากไม่มีใครทำบัญชี รายรับ - รายจ่าย ในการดำเนินงาน แต่ผู้กู้จะรู้ว่าใช้จ่ายอะไรไปบ้าง และได้รับอะไรมาบ้าง เท่านั้นเอง แต่จะไม่มีการจดบันทึก
- 5) การวิเคราะห์ประเมิน พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวยส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ประเมินโครงการของตนเองทำให้ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย

แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- (1) รายได้เป็นเงินพบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไว้นำเงินที่กู้ไปลงทุนในกิจการที่ก่อให้เกิดรายได้โดยการนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว
- (2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ของพบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไว้นำบางรายนำผลผลิตที่เหลือจากการจำหน่ายมาแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งที่ของ เช่น นำมาแลกเปลี่ยนข้าวสาร หรือนำมาแจกจ่ายให้แก่ญาติพี่น้องด้วยตนเอง

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- (1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไว้นั้น มีจำนวนน้อยรายที่ได้ขยายกิจการ เนื่องจากทุนที่ใช้ในการดำเนินการมีปริมาณจำกัด และระยะเวลาในการคืนเงินก็สั้นด้วย ส่วนใหญ่ผู้กู้จะประกอบธุรกิจหรือทำเท่าที่จำเป็น คือ พอกินพอใช้ไปวัน ๆ นั้นเอง

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- (1) ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไว้นั้น มีการพึ่งพาตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยแรงงานภายในครอบครัว ส่วนด้านความรู้ในการดำเนินการจะขอคำแนะนำจากเพื่อนบ้านหรือผู้ประกอบการด้วยกัน
- (2) ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็ง ในกิจการของตนเอง อย่างยั่งยืน พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไว้นั้น มีศักยภาพและความสามารถที่จะดำเนินการของตนเองให้ยั่งยืนต่อไป แต่ทั้งนี้ต้องมีองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ทุน สถานที่ โอกาส เวลา หรือแม้แต่สภาพดิน ฟ้า อากาศ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในการดำเนินการ โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร เป็นต้น
- (3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน พบว่า หลังจากที่เงินกองทุนหมู่บ้านเข้ามาสู่หมู่บ้านหมื่นไว้นั้นได้มีประชาชนบางส่วนที่ไปทำงานต่างถิ่นและเกิดปัญหาการเลิกจ้าง จึงอพยพกลับคืนถิ่นหันมาประกอบอาชีพเดิม คือ การเกษตร ทำนา ปลูกผัก โดยอาศัยทุนจากกองทุนหมู่บ้านในการดำเนินการ
- (4) นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ พบว่า นักศึกษาบัณฑิตกองทุน ที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจนจบหลักสูตรสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาและปฏิบัติตามใช้ให้เกิดประโยชน์แก่หมู่บ้านของตนและช่วยพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป
- (5) ผู้กู้ได้นำภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมกลับมาใช้ พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

บ้านหมื่น ไวยหันกลับมาอีตอาชีพดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษและได้รื้อฟื้นภูมิปัญญาที่เคยปฏิบัติมาในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจผู้กู้

3.1 การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพเลี้ยงไก่ในหมู่บ้านหมื่นไวย สรุปได้ดังนี้

3.1.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีที่สุดได้แก่ เงินที่กู้มาได้และเงินอื่นๆ เช่น ทุนเดิมของผู้กู้ สถานที่และวัตถุดิบ กำลังทำงาน

3.1.2 กระบวนการที่ดีที่สุดได้แก่ วิธีการเลี้ยง การหาตลาดที่ดีและการหาวัตถุดิบที่ดี

3.1.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง ผู้กู้ได้นำภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมกลับมาใช้

3.2 การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพเลี้ยงปลาในหมู่บ้านหมื่นไวย สรุปได้ดังนี้

3.2.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีที่สุดได้แก่ เงินที่กู้มาได้และเงินอื่นๆ เช่น ทุนเดิมของผู้กู้ เงินกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

3.2.2 กระบวนการที่ดีที่สุดได้แก่ วิธีการเลี้ยง การหาตลาดที่ดีและการหาวัตถุดิบที่ดี

3.2.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

3.3 การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพทำสวนผักในหมู่บ้านหมื่นไวย สรุปได้ดังนี้

3.3.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีที่สุดได้แก่ เงินที่กู้มาได้และเงินอื่นๆ เช่น ทุนเดิมของผู้กู้ เงินกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ สถานที่และวัตถุดิบ กำลังทำงาน

3.3.2 กระบวนการที่ดีที่สุดได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การวิเคราะห์ประเมิน

3.3.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจาก ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

3.4 การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพทำนาข้าวในหมู่บ้านหมื่นไวย สรุปได้ดังนี้

3.4.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีที่สุดได้แก่ เงินที่กู้ได้มาและเงินอื่นๆ เช่น เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินแสน ทุนเดิมของผู้กู้ สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

3.4.2 กระบวนการที่ดีที่สุดได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การวิเคราะห์ประเมิน

3.4.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้ได้ทำ

กิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้ผู้มีการพึ่งตนเอง ผู้ผู้ได้นำ ภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมกลับมาใช้

3.5 การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ทำอาชีพค้าขายของชำในหมู่บ้านหมื่นไวย สรุปได้ ดังนี้

3.5.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินที่ผู้ผู้ได้มาและเงินอื่นๆ เช่น ทุนเดิมของผู้ผู้ เงินกู้ยืม จากกองทุนเงินแสน เงินกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

3.5.2 กระบวนการที่ดีได้แก่ การหาลูกค้าที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี การ วิเคราะห์ประเมิน

3.5.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้มีการ พึ่งตนเอง ผู้ผู้มีความซื่อสัตย์และมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

3.6 การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ทำอาชีพค้าขายอาหารในหมู่บ้านหมื่นไวย สรุปได้ ดังนี้

3.6.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินที่ผู้ผู้ได้มาและเงินอื่นๆ เช่น ทุนเดิมของผู้ผู้ เงินกู้ยืม จากกลุ่มออมทรัพย์ สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

3.6.2 กระบวนการที่ดีได้แก่ การหาลูกค้าที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี

3.6.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้มี การพึ่งตนเอง ผู้ผู้มีความซื่อสัตย์และมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

3.7 การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ทำอาชีพค้าขายผักสดในหมู่บ้านหมื่นไวย สรุปได้ ดังนี้

3.7.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินที่ผู้ผู้ได้มาและเงินอื่นๆ เช่น ทุนเดิมของผู้ผู้ กำลัง ทำงาน

3.7.2 กระบวนการที่ดีได้แก่ การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี การ วิเคราะห์ประเมิน

3.7.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้ได้ ขยายกิจการ ผู้ผู้มีการพึ่งตนเอง ผู้ผู้มีความซื่อสัตย์และมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

3.8 การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ทำอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าในหมู่บ้านหมื่นไวย สรุปได้ ดังนี้

3.8.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินที่ผู้ผู้ได้มาและเงินอื่นๆ เช่น ทุนเดิมของผู้ผู้ เงินกู้ยืม จากกลุ่มออมทรัพย์ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

3.8.2 กระบวนการที่ดีได้แก่ การหาลูกค้าที่ดี การหาความรู้ใหม่ๆ การหาวัตถุดิบที่ ดี การให้บริการที่ดี

3.8.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้มีการ

พึ่งตนเอง ผู้ภูมิศึกษภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

3.9 การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ภู้อาชีพตัดผมเสริมสวยในหมู่บ้านหมื่นไวย สรุปได้ดังนี้

3.9.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินที่กู้มาได้และเงินอื่นๆ เช่น ทุนเดิมของผู้ภู เงินกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

3.9.2 กระบวนการที่ดีได้แก่ การหาลูกค้าที่ดี การหาความรู้ใหม่ๆ การให้บริการที่ดี

3.9.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้ภูได้ขยายกิจการ ผู้ภูมีการพึ่งตนเอง ผู้ภูมีศึกษภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

3.10 การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ภูอาชีพผลิตไส้กรอกในหมู่บ้านหมื่นไวย สรุปได้ดังนี้

3.10.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินที่กู้มาได้และเงินอื่นๆ เช่น ทุนเดิมของผู้ภู วัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

3.10.2 กระบวนการที่ดีได้แก่ วิธีการผลิต การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี

3.10.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้ภูได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้ภูมีการพึ่งตนเอง ผู้ภูมีศึกษภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1 ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่า กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ของบ้านหมื่นไวย สามารถจัดตั้งขึ้นได้เพราะสมาชิกในหมู่บ้านพียงเห็นความสำคัญและประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้าน

4.2 ผลที่เกิดจากการบริหารจัดการเงินของผู้ภู พบว่า ผู้ภูมีความสามารถในการบริหารจัดการการเงินผู้เพื่อให้เกิดรายได้แก่ตนเองและครอบครัวได้

4.3 ผลที่เกิดจากการประชาคมหมู่บ้าน พบว่าสมาชิกและผู้นำหมู่บ้านมีความสามัคคี มีความกระตือรือร้น ในการที่จะจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น

4.4 ผลที่เกิดจากการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า บุคคลที่จะมาเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านนั้นต้องเป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ เสียสละแก่ส่วนรวม และเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจแก่สมาชิกส่วนใหญ่

4.5 ผลที่เกิดจากการจัดเวทีประชาคม ในหมู่บ้าน พบว่าสมาชิกในหมู่บ้าน กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ มากขึ้น รวมทั้งมีข้อเสนอแนะในการช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4.6 ผลที่เกิดจากการประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการกองทุน พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนอยู่เป็นประจำ เช่น การประชาสัมพันธ์ทางเครื่องขยายเสียงของหมู่บ้าน การเรียกประชุมของคณะกรรมการกองทุน เป็นต้น

4.7 ผลที่เกิดจากการจัดตั้งเครือข่ายหรือองค์กรระดับตำบล พบว่า สมาชิกในแต่ละหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรและเครือข่ายขึ้นในตำบล เพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลในระดับท้องถิ่น

4.8 ผลที่เกิดจากการประชุมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการรับรู้ข่าวสารและความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเป็นประจำ โดยการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

5.1.1 การเกิดกองทุน มีตัวแปรหรือตัวชี้วัด ดังนี้

1) การมีกองทุนหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านหมื่นไวย มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ แก่สมาชิกในขณะนี้อยู่ 6 กองทุน ได้แก่ กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนกลุ่มสตรีแม่บ้าน กองทุนยaprประจำหมู่บ้าน กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน 1 แสนบาท และมีการตั้งกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้านบาท ได้แก่กองทุนสะสมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

2) การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน โดยเฉพาะสมาชิกกองทุนที่เข้าร่วมประชุมเป็นประจำ เพราะได้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุน

3) ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านทั้งในด้านบวกและด้านลบ ด้านบวก คือ กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งกักเก็บแหล่งใหม่แก่สมาชิก ด้านลบ คือ ทำให้ชาวบ้านมีหนี้มากขึ้น และเป็นการหาเสียงของรัฐบาลอีกทางหนึ่ง

4) การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน พบว่า ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

5) แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีจิตสำนึกร่วมกันจึงสามารถจัดตั้งกองทุนได้ และได้มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 153 คน

6) ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า กองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 153 คน แต่มีผู้ขอกู้ยืมจำนวน 72 ราย รวมเป็นเงิน 980,000 บาท ยอดคงเหลือเงินสุทธิ 20,000 บาท และจำนวนเงินออมรวมสมาชิกมีทั้งหมด จำนวน 29,960 บาท

5.1.2 ระบบบริหารกองทุน มีตัวแปรหรือตัวชี้วัด ดังนี้

1) คณะกรรมการบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการบริหารกองทุน

ของบ้านหมื่นไวยนั้นได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกในที่ประชุม โดยการเสนอชื่อและถือเสียงข้างมากเป็นหลักในการคัดเลือกและต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ และจำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุนของบ้านหมื่นไวยมีทั้งหมด 15 คน เป็นชาย 8 คน และหญิง 7 คน

2) ระเบียบการบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้ถูกคัดเลือกมาจะร่วมกันร่าง กฎ ระเบียบต่าง ๆ ในการบริหารกองทุนแล้วนำมาเสนอต่อสมาชิกในที่ประชุมรับทราบ แล้วให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นว่าระเบียบใดเหมาะสมและไม่เหมาะสม

3) การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร พบว่า คณะกรรมการกองทุนมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือในการดำเนินงานอยู่เป็นประจำ และในการจัดทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนจะทำในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนและจะมีการรับสมัครสมาชิกและรับฝากเงินออมของสมาชิกในวันที่ 3 ของทุก ๆ เดือน

4) การตัดสินเงินกู้ พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านของบ้านหมื่นไวยจะยึดตามกฎ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านที่ได้ตั้งไว้ใน การตัดสินเงินกู้ และมีผู้ที่ขอกู้ได้รับการพิจารณาอนุมัติเงินกู้จำนวน 72 ราย แต่เนื่องจากมีผู้กู้จำนวนมาก วงเงินที่ปล่อยให้กู้ไม่เพียงพอ คณะกรรมการจำเป็นจะต้องลดจำนวนเงินกู้ของผู้ที่ขอกู้ลง และทำความเข้าใจแก่ผู้กู้ ซึ่งผู้กู้บางรายก็พอใจบางรายก็ไม่พอใจ และได้คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี

5) มีการจัดสรรผลประโยชน์ พบว่า เมื่อผู้กู้มีการชำระเงินคืนจะนำดอกเบี้ยที่ได้มาจัดสรรผลประโยชน์ ดังนี้

- หักเข้ากองทุนหมู่บ้าน	50	%
- ช่วยเหลือสาธารณประโยชน์	10	%
- ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส	10	%
- ช่วยเหลือคนชรายากจน	5	%
- ช่วยเหลือคนพิการ	5	%
- ช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด	5	%
- ค่าตอบแทนคณะกรรมการกองทุน	15	%

5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง มีตัวแปรหรือตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงพอสมควร จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ เช่น จากเกษตรตำบล จากเจ้าหน้าที่ ธกส. เป็นต้น

2) มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง พบว่า การบริหารกองทุนของบ้านหมื่นไวย มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้เพื่อความมั่นคงของกองทุน เช่น การฝากเงินออมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

5.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ มีตัวแปรหรือตัวชี้วัด ดังนี้

1) การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของกองทุนโดยรวม พบว่า มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านเข้าใจถึงหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม ดังนั้น จะต้องช่วยกันรักษา มีจิตสำนึกร่วมกันในการบริหารจัดการเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านคงอยู่ต่อไปและ เพื่อประโยชน์แก่สมาชิกทุกคน

2) ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน พบว่า ผู้กู้แต่ละคนมีความรู้ความสามารถ มีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองให้มากที่สุด เช่น การใช้แรงงานภายในครอบครัวและในการประกอบอาชีพของผู้กู้ได้มีการคำนึงถึงช่องทางหารายผลผลิตออกสู่ตลาด คำนึงถึงผลตอบแทนที่จะได้รับว่าคุ้มกับการลงทุนหรือไม่

5.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง มีตัวแปรหรือตัวชี้วัด ดังนี้

1) ศักยภาพเดิมของบริบท พบว่า หมู่บ้านหมื่นไวย เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่ตั้งมานานกว่าสองร้อยปี ลักษณะความสัมพันธ์เป็นแบบเครือญาติ สภาพพื้นที่ป่า และพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านเหลือน้อยเนื่องจากได้นำไปสร้าง วัด โรงเรียนและประปาหมู่บ้าน และมีพื้นที่ทำการเกษตร 744 ไร่ สภาพดินมีลักษณะเป็นดินเหนียว แหล่งน้ำในหมู่บ้านมีสระน้ำ 2 สระ มีคลองส่งน้ำ 4 แห่ง มีห้วย 1 แห่ง และมีฝายกั้นน้ำ 1 แห่ง จำนวนของประชากรมีทั้งหมด 785 คน แบ่งเป็นชาย 377 คน และหญิง 408 คน อาชีพครั้งแรกของประชากรในหมู่บ้าน คือการทำนา ทำสวน อาชีพทอเสื่อ และการเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ ปัจจุบัน บ้านหมื่นไวยได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนนได้ปรับปรุงเป็นถนนคอนกรีตล้อมรอบหมู่บ้านหมดแล้ว ทำให้การคมนาคมมีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น ประชากรมีน้ำประปาใช้ครบทุกหลังคาเรือน สำหรับไฟฟ้ายังเหลืออีก 5 หลังคาเรือน ที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ และในหมู่บ้านหมื่นไวยมีตู้โทรศัพท์สาธารณะอยู่จำนวน 2 ตู้ ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดหมื่นไวย

2) การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่

2.1) ทุนด้านการเงิน พบว่า ในหมู่บ้านหมื่นไวย มีกองทุนและกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กองทุนจากกลุ่มออมทรัพย์สัจจะเพื่อการผลิตมีจำนวนเงิน 343,159 บาท กองทุนกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้านมีจำนวนเงิน 3,000 บาท กองทุนกลุ่มพัฒนาสตรีแม่บ้าน มีจำนวนเงิน 33,092 บาท กลุ่มเงินออมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีจำนวนเงิน 29,960 บาท

2.2) ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ พบว่า สภาพลักษณะที่ดินของพื้นที่บ้านหมื่นไวย เหมาะแก่การประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ปลุกผัก ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นอาชีพหลักของชาวบ้านหมื่นไวยอยู่แล้ว และยังมีประกอบอาชีพอื่น ๆ อีก เช่น อาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้างทั่วไป ลูกจ้างบริษัทและอาชีพทางด้านบริการต่าง ๆ เช่น เสริมสวย ตัดผม เป็นต้น

2.3) ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี พบว่า ในหมู่บ้านหมื่นไวยมีวัดอยู่ 1 แห่ง ชื่อวัดหมื่นไวย และมีโบราณสถานคือโบสถ์เก่าของวัดหมื่นไวย สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2339 และภาษาพูดของคนในหมู่บ้านยังคงใช้ภาษาถิ่น คือภาษาโคราช

2.4) ทูทางปัญญา พบว่า ในหมู่บ้านหมื่นไวยมีโรงเรียนอยู่ 1 แห่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งปัจจุบันมีนักเรียนทั้งหมด 83 คน และมีผู้จบการศึกษาระดับต่าง ๆ ในหมู่บ้านมากขึ้น เช่น ระดับ ม.3 ระดับ ม.6 หรือ ปวช. ระดับ ปวส. หรืออนุปริญญา ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท

3) มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้กู้ ได้แก่

3.1) การเกษตร พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 39 ราย ที่ผู้ไปประกอบอาชีพทางการเกษตร แบ่งเป็น ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ คือ เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา สรุปแล้วมีผู้กู้ไปไม่ก็รายที่มีความเข้มแข็งในการทำกิจการ สามารถขยายกิจการและยึดเป็นอาชีพได้อย่างยั่งยืน

3.2) ค้าขาย พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 19 ราย ที่ผู้ไปประกอบอาชีพทางด้านค้าขาย แบ่งเป็นขายของชำ ขายอาหาร ขายผักสด ขายเสื้อผ้า และขายเครื่องสำอางค์ สรุปโดยภาพรวมกลุ่มอาชีพค้าขายส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งพอในการทำกิจการ

3.3) การบริการในชุมชน พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 7 ราย ที่ผู้ไปประกอบอาชีพทางการบริการ แบ่งเป็น ช่างซ่อม คือ ปะยาง ซ่อมรถจักรยานยนต์ ช่างตัดผม เสริมสวย ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า สรุปโดยภาพรวมกลุ่มอาชีพการบริการส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งในการทำกิจการ

3.4) อุตสาหกรรมในครัวเรือน พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 3 ราย ที่ผู้ไปประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การผลิตไส้กรอก ซึ่งมีความเข้มแข็งในการทำกิจการอย่างยั่งยืน

3.5) การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 4 ราย ที่ผู้ไปเพื่อเป็นการลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ แบ่งเป็น หาวัสดุปัจจัยเพื่อการบริการ หาปัจจัยการผลิตอุตสาหกรรม และหาปัจจัยอาชีพ มีความเข้มแข็งในการทำกิจการมีความสามารถในการพัฒนาอาชีพให้ยั่งยืนต่อไป

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ 5 ข้อ พบว่า

5.2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

1) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน กำนัน สมาชิก อบต. อนุกรรมการระดับตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้านหมื่นไวย และสมาชิก 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านที่เข้าร่วมประชุม

2) มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน ในหมู่บ้านหมื่นไวย มีกองทุนหลายกองทุนที่เอื้อประโยชน์และช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน โดยเฉพาะกองทุนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่มีเงินสะสมจำนวนมาก ซึ่งมีการปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมในวันที่ 5 ของทุกเดือน

3) มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านหมื่นไวยมีการตั้งกลุ่มองค์กรหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขพัฒนาหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มพัฒนาชาวนาและชาวสวน กลุ่มส่งเสริมอาชีพค้าขาย กลุ่มส่งเสริมอาชีพเลี้ยงสัตว์ กลุ่มส่งเสริมอาชีพเพาะเห็ด เป็นต้น

5.2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

1) มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน พบว่า มีผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน บางรายไม่พึงพอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการกองทุน

2) การส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยของสมาชิก พบว่า มีผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ของบ้านหมื่นไวย บางรายที่ค้างชำระส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย (สำหรับผู้ส่งรายเดือน)

5.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้

5.3.1 มีเครือข่ายขององค์การย่อยภายในชุมชน พบว่า ในหมู่บ้านมีการตั้งองค์การหรือกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน เช่น กลุ่มส่งเสริมอาชีพค้าขาย กลุ่มส่งเสริมอาชีพเพาะเห็ด กลุ่มพัฒนาชาวนาชาวสวน กลุ่มส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น และแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตลอด เช่น กลุ่มเพาะเห็ดและกลุ่มชาวสวนจะนำผลผลิตที่ได้ส่งให้กลุ่มค้าขาย เป็นต้น

5.3.2 มีองค์การภายนอกชุมชน ที่เชื่อมโยงกับองค์การภายในชุมชน พบว่า ในหมู่บ้านมีองค์การหรือเครือข่ายระดับตำบล ซึ่งตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านได้ร่วมกันประชุมและมีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ขึ้นมาในระดับตำบล

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

5.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด

1) มีความสามัคคี พบว่า มีการร่วมมือกันในการทำกิจกรรม ภายในหมู่บ้าน

2) มีความซื่อสัตย์พบว่า ในหมู่บ้านไม่มีการลักขโมย ไม่มีการใส่ร้าย ซึ่งกันและกัน

3) ยกย่องคนทำความดี พบว่า ในหมู่บ้านมีการสนับสนุนคนทำความดี และมีรางวัลในการตอบแทนให้แก่คนทำความดี

4) มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พบว่า ในหมู่บ้านเมื่อมีงานบุญประเพณีต่าง ๆ สมาชิกในหมู่บ้านจะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่เป็นประจำ

5) มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม พบว่า สมาชิกในหมู่บ้าน ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มากขึ้น และได้มีการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ

6) มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีอาชีพและรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เพิ่มขึ้น

7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น พบว่า สมาชิกในหมู่บ้าน มีความรักใคร่ปรองดองกัน มีการหย่าร้างกันน้อยมาก

8) มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านทั้งก่อนที่กองทุนหมู่บ้านจะเข้ามา และหลังจากกองทุนหมู่บ้านเข้ามาแล้ว

9) มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก พบว่า ในการประชุมแต่ละครั้ง จะมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมอยู่เป็นประจำ

10) มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส พบว่า ในหมู่บ้านมีการตั้งกลุ่มองค์กรสำหรับช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และเงินดอกหรือผลประโยชน์ที่ได้จากกองทุนต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน ได้มีการจัดสรรเพื่อช่วยเหลือในส่วนนี้ด้วย

11) มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม พบว่า ในหมู่บ้านมีผู้นำที่ดี มีคุณธรรม ยุติธรรม มีความเสียสละแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่เคารพ นับถือของสมาชิกในหมู่บ้าน

12) มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกในหมู่บ้านมีการประชุมปรึกษาหารือในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเพื่อเป็นแผนงานในการพัฒนาต่อไป

5.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่น

1) ต้องมีผู้นำที่มีความยุติธรรม มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ เสียสละเป็นที่เคารพนับถือของสมาชิกในหมู่บ้าน

2) สมาชิกในหมู่บ้านต้อง มีความสามัคคีกัน

3) สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีความรักใคร่ปรองดองกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

4) สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีความเห็นอกเห็นใจกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5) สมาชิกในหมู่บ้าน ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต

6) สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีอาชีพและมีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้

7) สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีการศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา

8) สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีการอุปถัมภ์ค้ำจุนแก่ผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี

คนชราและคนพิการ

9) มีการตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้านเพื่อประโยชน์แก่สมาชิกโดยรวม

10) ในหมู่บ้านต้องมีเงินกองทุน เพื่อช่วยเหลือสมาชิก ในกรณีฉุกเฉิน

11) สมาชิกในหมู่บ้านต้องประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ของสังคม

12) สมาชิกในหมู่บ้านต้องกล้าคิด กล้าทำ และช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่

เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน

หมู่บ้าน

13) สมาชิกในหมู่บ้าน ต้องช่วยกันรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภายใน

หมู่บ้านสืบต่อไป

14) สมาชิกในหมู่บ้าน ต้องช่วยกันรักษานขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีของ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านหมื่นไวย ซึ่งได้รับจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท และได้มีการปล่อยให้กู้ไปแล้ว และได้มีการบริหารโดยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยการใช้รูปแบบ "ซีพีพีโมเดล" (CIPP Model) ในการประเมินและวิเคราะห์โครงการ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อต้องการทราบว่ากองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับชาวบ้านได้มากน้อยเพียงใด
- 2) เพื่อต้องการทราบว่ากองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศ
- 3) เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุน
- 4) เพื่อให้ทราบตัวชี้วัดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และสังคมของหมู่บ้าน
- 5) เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติของสมาชิกในหมู่บ้านที่มีต่อกองทุน 1 ล้านบาท

1.1.2 วิธีดำเนินการ

- 1) ศึกษาบริบทชุมชนของพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้แบบ บร.ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมได้มาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ
- 2) ศึกษาการดำเนินงานของกองทุน ตั้งแต่การจัดตั้งกองทุน การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน การจัดทำระเบียบกองทุน ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ใช้รูปแบบการประเมิน "ซีพีพีโมเดล" ในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน

และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้การติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ

4) เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่ใช้ในการประกอบการเขียนสารนิพนธ์ ต่อไป

1.1.3 ผลการดำเนินการ

มีผลการดำเนินการอยู่ 2 หน่วยระบบ คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1) หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1.1) ผลการดำเนินการปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ สรุปได้ ดังนี้

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้าน พบว่าประชาชนในหมู่บ้านหมื่นไวย เกินกว่าร้อยละ 60 มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน และได้มีการประชาคมเกิดขึ้น มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2544 พร้อมกับได้คัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นมาด้วยและมีการเปิดรับสมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของบ้านหมื่นไวย โดยเสียค่าสมัครสมาชิกแรกเข้าคนละ 10 บาท และสมาชิกต้องมีการฝากเงินออมกองทุนหมู่บ้านเดือนละ 20 บาท ซึ่งปัจจุบัน มีจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 153 คน หมู่บ้าน หมื่นไวยได้รับโอนเงินจากกองทุนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 และมีการอนุมัติปล่อยให้ผู้กู้ทั้งสิ้น 3 งวด ดังนี้ งวดที่ 1 อนุมัติให้ผู้กู้เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2544 จำนวน 54 ราย งวดที่ 2 อนุมัติให้ผู้กู้เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2544 จำนวน 15 ราย และงวดที่ 3 อนุมัติให้ผู้กู้เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2544 จำนวน 3 ราย และเริ่มมีการชำระคืนบ้างแล้วสำหรับผู้ชำระเป็นรายเดือน

1.2) ผลการดำเนินการกระบวนการของหน่วยระบบ การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย ได้คัดเลือกสมาชิกผู้กู้ โดยดูตามความเหมาะสม ความน่าเชื่อถือ และประวัติการทำงานต่าง ๆ พร้อมทั้งความสามารถที่จะชำระเงินคืนของผู้กู้ ซึ่งผู้กู้แต่ละรายจะเลือกทำธุรกิจที่ตนเองถนัดและได้มีการแนะนำส่งเสริมการทำธุรกิจแก่ผู้กู้ด้วย เพื่อให้ผู้กู้มีความสามารถในการชำระหนี้ และการชำระหนี้ของผู้กู้นั้นจะต้องมา

ชำระที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีเลขและเหรียญกองทุนทำหน้าที่รับชำระหนี้ของผู้กู้ และดูแลจัดการกระบวนการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านด้วย

1.3) ผลการดำเนินการผลิต ของหน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ สรุปได้ดังนี้

กองทุน 1 ล้านบาท ของบ้านหมื่นไวย มีจำนวนผู้กู้ 80 ราย แต่มีการอนุมัติให้กู้เพียง 72 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 980,000 บาท และได้มีทุนสะสมที่สมาชิกได้ฝากเงินออมเป็นประจำทุกเดือน ปัจจุบันมีเงินทั้งหมด 29,960 บาท และยังมีเงินทุนจากกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้านอีกทางหนึ่ง ทำให้กองทุนหมู่บ้านหมื่นไวยมีศักยภาพและความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกองทุนมากขึ้น

2) หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.1) ผลการดำเนินการบริบทของ หน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย สรุปได้ดังนี้

ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย โดยภาพรวมแล้วเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการและการประกอบอาชีพหลักจะเป็นทางด้าน การเกษตร เช่น ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และอาชีพค้าขาย ซึ่งผู้กู้มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยจะอยู่ในระดับปานกลาง ถึง 60 % ในจำนวนผู้กู้ทั้งหมด คือมีรายได้ประมาณ 10,000 - 20,000 บาทและพบว่าผู้กู้เป็นหนี้ของธนาคารและหนี้นอกระบบถึง 80% ของผู้กู้ทั้งหมด

2.2) ผลการดำเนินการปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการ ดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย สรุปได้ดังนี้

ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ของบ้านหมื่นไวย ได้นำเงินที่กู้มาดำเนินการตามโครงการที่ได้เสนออยู่ประมาณ 70% และได้มีเงินจากส่วนอื่น ๆ ที่ช่วยสนับสนุนกิจการของผู้กู้ เช่น เงินจากกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน และในการประกอบกิจการของผู้กู้ได้ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นอยู่แล้ว แต่ก็ได้มีการนำเข้าวัตถุดิบจากที่อื่นบ้าง ส่วนกำลังการทำงานจะใช้แรงงานภายในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ และมีการจ้างแรงงานทั้งภายในท้องถิ่นและต่างท้องถิ่นบ้างเป็นบางครั้ง

2.3) ผลการดำเนินการกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย สรุปได้ดังนี้

การทำกิจการของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย มีวิธีการในการดำเนินกิจการโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมในการลองผิด ลองถูก นำมาเป็นบทเรียนและมีวิธีการหาตลาดที่ดี โดยการสอบถามแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน แต่ผู้กู้ส่วนใหญ่ยังขาดกระบวนการทำบัญชีในการทำกิจการและขาดการวิเคราะห์ประเมินที่ดี ทำให้ผลการดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2.4) ผลการดำเนินการผลผลิตของหน่วยระบบการ ดำเนินกิจการ ของผู้กู้แต่ละราย สรุปได้ดังนี้

ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย ส่วนหนึ่งได้นำเงินที่กู้ไปเป็นทุน ในการทำกิจการที่ก่อให้เกิดรายได้ เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว และอีกส่วนหนึ่ง ได้นำเงินไปชำระ หนี้ ทำให้ขาดเงินทุนที่ใช้ในการหมุนเวียนกิจการ ทำให้ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในการทำ กิจการลดน้อยลง

1.2 อภิปรายผล

1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย เกิดจากความสามัคคี ของคนในหมู่บ้าน การมีจิตสำนึกร่วมกัน การเห็นความสำคัญของการจัดตั้งกองทุน และมีผู้สมัคร เข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะมีผู้มาสมัครมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย มีการจัด โครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงาน อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย เปิด โอกาสให้คนในหมู่บ้าน มีการแลกเปลี่ยนความคิด ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและ กันอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก อยู่

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในหมู่บ้านหมื่น ไวย มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ หลายกลุ่มภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มส่งเสริมอาชีพเลี้ยงสัตว์ กลุ่มส่งเสริม อาชีพเพาะเห็ด กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ เป็นต้น และมีแนวโน้ม การจัดตั้งกลุ่มอาชีพสังเคราะห์ เฉพาะสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในหมู่ บ้านกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วย เหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

1.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1) ปัจจัยด้านบวก

1.1) ประสพการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพโดยการลองผิด ลองถูกมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียน ในการแลกเปลี่ยนความคิด แนะนำความรู้ในการประกอบอาชีพซึ่ง กันและกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

1.2) การมีประสบการณ์ในการดำเนินงานกองทุนหรือกลุ่มต่าง ๆ

ภายในหมู่บ้าน ทำให้ง่ายในการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

1.3) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน ทำให้เกิดเวทีค้นหาและเฟ้นหาคนดี คนที่น่าเชื่อถือมาเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1.4) เกิดการรวมตัวกันเพื่อประชุมร่วมกันอย่างน้อย 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน เพราะหมู่บ้านไม่เคยมีคนมาประชุมกันมากขนาดนี้ โดยไม่แบ่งชนชั้นอาชีพ ทั้งข้าราชการ ประชาชน ผู้ประกอบการร่วมประชุมปรึกษาหารือกันในการจัดตั้งกองทุน

2) ปัจจัยด้านลบ

2.1) คนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และหนี้ในระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตในระยะเวลาอันสั้น

2.2) การกำหนดวงเงินให้กู้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท และถ้าเกินต้องขออนุมัติเป็นราย ๆ แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่เปิดโอกาสให้หมู่บ้านทำโครงการขนาดใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านและสร้างรายได้หมุนเวียนในหมู่บ้าน เป็นการต่อยอดกองทุนหมู่บ้าน

2.3) การกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 1 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สั้นสำหรับผู้กู้บางราย ซึ่งอาจยังไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้กู้และอาจเป็นกับดักแก่ผู้กู้หันไปกู้เงินนอกระบบเพื่อให้ทันเวลาใช้คืนกองทุน เพราะเกรงจะเสียสัจจะ

2.4) คนในหมู่บ้านมีความไม่พึงพอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการกองทุน ในการลดจำนวนเงินของผู้กู้แต่ละรายลง

1.2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่ผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพค้าขาย กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพเลี้ยงสัตว์ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพชาวสวน กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพเพาะเห็ด เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่ง ในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกหมู่บ้าน ซึ่งมีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ขึ้นในระดับตำบล

1.2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านหมื่นไวย ประกอบด้วยหมู่บ้านต้องมีผู้นำที่มีความยุติธรรม มีความรู้ ความสามารถ เสียสละเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน สมาชิกในหมู่บ้าน ต้องมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ต้องมีอาชีพและมีรายได้ สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีการช่วยเหลือ สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส มีเงินกองทุนภายใน

ในหมู่บ้าน มีการตั้งองค์กรหรือกลุ่มต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านและสมาชิกในหมู่บ้านต้องประพฤติปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบของสังคม ต้องช่วยกันรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีของหมู่บ้านสืบต่อไป

1.2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็งขึ้นกว่าแต่ก่อน

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) สมาชิกในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการปรับปรุงแก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านในเรื่องของการกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 1 ปี เป็นข้อจำกัดควรให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและให้หลากหลายไปตามลักษณะอาชีพและวัตถุประสงค์การกู้เงิน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านในเรื่องวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ถ้าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ชุดเดิมหมดวาระและมีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่เข้ามา ต้องมีการเรียนรู้กันใหม่ ทำให้การบริหารจัดการกองทุนขาดความต่อเนื่อง ดังนั้น ควรมีการแก้ไข โดยให้เหลือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดเดิมครึ่งหนึ่งจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดและทำการเลือกเข้ามาใหม่ให้ครบตามจำนวน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ควรมีการปรับปรุงแก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านในเรื่องวงเงินที่กำหนดให้กู้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท และถ้าเกินต้องขออนุมัติเป็นราย ๆ แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ซึ่งไม่เปิดโอกาสให้หมู่บ้านทำโครงการขนาดใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านก่อให้เกิดการบริการสาธารณะและสร้างรายได้หมุนเวียนในหมู่บ้านเป็นการต่อยอดกองทุนหมู่บ้าน เช่น ชาวบ้านคิดแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยจัดทำโครงการประปาหมู่บ้านเพื่อจัดเก็บรายได้ เป็นกองทุนประปาหมู่บ้าน บริการให้คนในหมู่บ้าน กลายเป็นกองทุนประปาหมู่บ้านอีกกองทุนหนึ่งขึ้นมา

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการติดตามการดำเนินการของผู้กู้ตามโครงการที่ได้เสนอขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นระยะ ๆ และเพื่อเป็นการกระตุ้นผู้กู้ให้ขยันขันแข็ง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรจัดทำตัวอย่างการเขียนคำขอกู้ให้สมาชิกที่ต้องการกู้เป็นตัวอย่างพร้อมทั้งบอกรายละเอียดการกู้เงินกองทุนและการจัดเตรียมเอกสารที่ประกอบการกู้ยืมอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ควรมีการจัดหาทุนสำรองเพื่อไว้ใช้จ่ายในการดำเนินงาน

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านควรมีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้การทำกิจการของผู้กู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านควรมีการรวมกลุ่มกันในการทำกิจการร่วมกันเพื่อให้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินธุรกิจ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ควรมีการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพของตนอยู่เป็นประจำและควรมีการคิดค้นหาเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่ดีกว่าเดิม เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 เนื่องจากระยะเวลาในการปฏิบัติงานและการศึกษาค้นคว้าวิจัยมีระยะเวลาสั้นเกินไปซึ่งอาจจะทำให้ขาดความสมบูรณ์และไม่ต่อเนื่องของข้อมูลในบางส่วน เช่น ข้อมูลการชำระเงินคืนของผู้กู้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้เขียนไว้อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อให้ผู้ที่สนใจต้องการจะศึกษารับทราบเพื่อเป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน.
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ.
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์.
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข. 2545. เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ
ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยอย่างรวดเร็ว.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด
และอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน
เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ครุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. 2544. ทะเบียนคุมลูกหนี้เงินกู้บ้านหมื่นไวย.
นครราชสีมา.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย. 2544. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อม
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. นครราชสีมา.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. 2544. แบบฟอร์มการจัดทำบัญชีบ้านหมื่นไวย.
นครราชสีมา.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. 2544. ใบสำคัญจ่ายเงินบ้านหมื่นไวย.
นครราชสีมา

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย. นครราชสีมา.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544.

กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,สำนักงาน. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน. 6 มิถุนายน 2544 ณ ดิคสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย. 2544. รายชื่อสมาชิกที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหมื่นไวย. นครราชสีมา.

เทคโนโลยีสุรนารี. มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.

ไทย ทิพย์สุวรรณกุล. 2545. เอกสารประกอบการสอนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาเรื่องแบบจำลอง การประเมิน. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

นงลักษณ์ เดชะพิงษ์. ม.ป.ป. จุดเด่น จุดด้อย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. วารสารการศึกษา นอกโรงเรียน, 32-33.

นพดล ดุกขุนทดและคณะ. 2543. รายงานการศึกษาชุมชนบ้านหมื่นไวย. นครราชสีมา : สถาบัน ราชภัฏนครราชสีมา.

เพื่อสุขภาพคนไทย สปรส. ม.ป.ป. "กองทุนหมู่บ้าน" ต้องมากกว่า "กองเงิน". มติชนสุดสัปดาห์. หน้า 25.

..... 2545. เอกสารเพิ่มเติมประกอบชุดวิชาสารนิพนธ์ ประกอบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. ก๊วยแฉ่งจากเอลนิโง. 2545. ไทยรัฐ. 10 มีนาคม 2545, หน้า 18.

ลม เปลี่ยนทิศ. 2545. "เงินกองทุนหมู่บ้าน 7 หมื่นล้าน ไม่หมุนไปอย่างที่ฝัน". ไทยรัฐ. 23 มกราคม 2545, หน้า 5.

สมชาย จันทร์หมื่นไวย. 2545. รายงานการศึกษาชุมชนเรื่อง ศักยภาพของชุมชนกับอนาคตของ กองทุนเงินล้านกรณีศึกษาหมู่บ้านหมื่นไวย. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.